

BA scriptie

Een blik op dementie

Een retorische analyse van de documentaire *Het Doet Zo Zeer* (2017)

Universiteit Utrecht

Bachelor scriptie Media en Cultuur door
Lucille van Baalen

4097203

Studiejaar 2017/2018, blok 4

Docent: Willemien Sanders

Inleverdatum: 21 juni 2018

7693 woorden

Samenvatting

In dit onderzoek wordt er door middel van een retorische analyse antwoord gegeven op de hoofdvraag: 'Welk perspectief op dementie wordt er geconstrueerd in de documentaire *Het Doet Zo Zeer?*'. In deze documentaire filmt Heleen van Royen voor één jaar haar moeder (mevrouw Breed), bij wie beginnende dementie is geconstateerd. De retorische analyse wordt uitgevoerd aan de hand van de theorie van filmtheoreticus Bill Nichols. Volgens Nichols wordt in iedere documentaire een bepaald perspectief geconstrueerd, doordat de filmmaker zich op een bepaalde manier tot de wereld verhoudt. Dit noemt hij de *voice* van een documentaire, wat door middel van retorische middelen bewust of onbewust tot uiting komt. Op basis van de klassieke retorica categoriseert Nichols de retorische middelen in vijf categorieën. In dit onderzoek wordt de constructie van een perspectief op dementie achterhaald op basis van een analyse van de retorische categorieën: *arrangement*, *invention* en filmstijl.

Daarnaast bouwt dit onderzoek voort op een grootschalig onderzoek van communicatiewetenschappers Baldwin van Gorp en Tom Vercruyssen naar de dominante beeldvorming van dementie in verschillende media-items. Waarin zes dominante frames van dementie zijn geconstateerd, welke allemaal een negatief perspectief op dementie bevatten. Daarom zijn er bij die dominante frames zes counterframes aangehaald, waarmee een meer genuanceerd beeld van dementie tot stand kan komen. *Frames* zijn denkkaders/-patronen die door bepaalde elementen zoals woordgebruik, metaforen, beeldmateriaal en argumenten in een media-item kunnen worden geactiveerd. Deze elementen die een bepaald gedachtepatroon activeren zijn *framing devices*. In een documentaire kunnen framing devices zich uiten in de retorische middelen van voice. Daarom wordt er in deze retorische analyse ook gelet de uiting van framing devices van de dominante frames en counterframes van dementie. Om aan de hand daarvan de nuance van het geconstrueerde perspectief te kunnen bespreken en te vergelijken met het dominante beeld van dementie.

Uit dit onderzoek blijkt dat er in de documentaire een genuanceerd perspectief op dementie wordt geconstrueerd, waardoor een positiever beeld tot stand komt ten opzichte van het dominante beeld van dementie. Er worden verschillende dominante frames aangehaald in het begin van de film, waarvan de bijhorende counterframes in het verloop van de film ook aan bod komen. De belangrijkste elementen die ervoor zorgen dat er een positiever perspectief op dementie wordt geconstrueerd, zijn: de persoonlijkheid van mevrouw Breed, de liefde van Heleen voor haar moeder en het counterframe 'carpe diem'.

Inhoudsopgave

Inleiding: een blik op dementie	2
1. Het dominante beeld van dementie: zes frames en counterframes	5
Toepasbaarheid in dit onderzoek	
2. De voice van documentaire	8
Retorische middelen van voice	
Andere perspectieven op voice	
3. Operationalisering	12
4. Analyse van het narratief	14
Arrangement in de structuur	
De complicaties	
De oplossingen	
Arrangement in de montage	
5. Analyse van de filmstijl	20
Mise-en-scène	
Cinematografie	
Geluid	
Conclusie: niet vergeten te blijven lachen	25
Literatuurlijst	27
Bijlage 1: Plotsegmentatie	29
Bijlage 2: Narratieve-sequentieschema	31
Bijlage 3: Stijl-sequentieschema	48
Bijlage 4: Verklaring kennisneming plagiaatregels	62

Inleiding: een blik op dementie

Dementie is een veel voorkomende ziekte bij ouderen, wat tot op heden nog niet te genezen is. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat er veel negatieve stereotyperingen verbonden zijn aan dementie, wat zelfs leidt tot discriminatie van mensen met dementie.¹ De weergave van dementie in de media speelt hierbij een grote rol. Zo constateren literatuurwetenschapper Hannah Zeilig en gezondheidswetenschapper Susan Behuniak dat het gebruik van bepaalde metaforen bij de representatie van dementie in verschillende media leidt tot angst en negatieve emoties, wat het sociale gedrag ten opzichte van mensen met dementie beïnvloedt.² Het gebruik van metaforen is echter een klein onderdeel is van het beeldvormingsproces.³

Communicatiewetenschappers Baldwin van Gorp en Tom Vercruyse hebben een grootschalig onderzoek gedaan naar de beeldvorming van dementie in diverse media.⁴ Daarin achterhalen zij zes dominante frames waarmee wordt gecommuniceerd over dementie, welke vrijwel allemaal als negatief beschouwd worden.⁵ Media bevorderen dus de negatieve kijk op dementie. Daarom wordt in hun onderzoek bij ieder dominant frame een counterframe aangehaald, waarmee een meer genuanceerd beeld van dementie kan worden weggezet.⁶ De elementen die in een media-item verwijzen naar een bepaald frame, zijn de *framing devices*.⁷ Kennis van deze frames helpt om een eenzijdige beeldvorming van dementie in de huidige media te onderscheppen en bekritisieren.

In dit onderzoek zal beeldvorming van dementie besproken worden aan de hand van de documentaire *Het Doet Zo Zeer* (2017) van Heleen van Royen, waarin zij voor één jaar haar moeder met beginnende dementie filmt. Deze film wordt als kijktip gegeven op de website Dementie.nl en heeft in februari 2017 de Kristallen Film status bereikt, ruim 10.000 bezoekers bezochten de film in de bioscoop.⁸ De film geeft een weergave van het ziekteproces van de moeder van Heleen, bij wie

¹ P. Werner en J. Heinik, "Stigma by Association and Alzheimer's Disease," *Ageing & Mental Health* 12(1) (January 2008): 92-99; Hazel MacRae, "Managing Courtesy Stigma: The Case of Alzheimer's Disease," *Sociology of Health & Illness* 21(1) (1999): 54-70; C. A. Mendonça Lima, et al., "Stigma and Discrimination Against Older People with Mental Disorders in Europe," *International Journal of Geriatric Psychiatry* 18 (2003): 679-682.

² Hannah Zeilig, "Dementia as a Cultural Metaphor," *The Gerontologist* 54(2) (2013): 258-267; Susan Behuniak, "The living Dead? The Construction of People with Alzheimer's Disease as Zombies," *Ageing & Society* 31 (2011): 70-92.

³ Baldwin van Gorp, "Het Reconstrueren van Frames via Inductieve Inhoudsanalyse: Uitgangspunten en Procedures," *Kwalon* 12(2) (2007): 14.

⁴ Baldwin van Gorp en Tom Vercruyse, "Frames and Counter-frames Giving Meaning to Dementia: A Framing Analysis of Media Content," *Social Science & Medicine* 74 (2012): 1274-1281.

⁵ Idem, 1276-1279.

⁶ Idem, 1274-1281.

⁷ Van Gorp, "Het Reconstrueren van Frames," 14-15.

⁸ "Kijktip: 'Het doet zo zeer' op tv," nieuwsbericht, dementie.nl, 19 december 2017, <https://dementie.nl/nieuws/kijktip-het-doet-zo-zeer-op-tv>; "Kristallen Film voor Het Doet Zo Zeer," Nieuws,

vasculaire dementie is geconstateerd. Deze weergave wordt door middel van een chronologische dagboek vertelling in beeld gebracht, waarbij iedere vooruitgang gepaard gaat aan tegenslag. Heleen van Royen is zelf ook nauw betrokken bij dat proces, waardoor de film ook een autobiografisch karakter heeft. De populariteit en media-aandacht van de documentaire, maakt dit een relevante casus voor dit onderzoek.

De keuzes die door Heleen van Royen zijn gemaakt in het maakproces van deze documentaire, beïnvloeden welk perspectief op dementie geconstrueerd wordt in de documentaire. Filmtheoreticus Bill Nichols noemt dit de *voice* van een documentaire, die op verschillende manieren over een onderwerp kan vertellen.⁹ De voice van een documentaire komt naar voren in de verbale en non-verbale elementen van een film, dus de mensen die spreken in de film en de film specifieke elementen met betrekking tot de opstelling van het narratief in beeld en geluid.¹⁰ Deze middelen om voice tot uiting te laten komen, zijn de retorische middelen.¹¹

In dit onderzoek wordt een retorische analyse gedaan om antwoord te geven op de hoofdvraag: 'Welk perspectief op dementie wordt er geconstrueerd in de documentaire *Het Doet Zo Zeer?*'. Voordat dit onderzocht wordt, worden eerst de bestaande perspectieven op dementie in de huidige maatschappij en media in het eerste hoofdstuk besproken. Hierin worden de zes dominante frames en counterframes van dementie uit het onderzoek van Van Gorp en Vercruyssen toegelicht, om die met de casus in verband te kunnen brengen. Het tweede hoofdstuk gaat in op hoe een bepaald perspectief wordt geconstrueerd in een documentaire, aan de hand van theorie van Bill Nichols. Hierbij wordt het concept *voice* nader toegelicht, samen met de retorische middelen die daarbij een rol spelen. Vervolgens bouwt dit onderzoek voort op het verband tussen de bestaande frames van dementie in de media en de constructie van een perspectief op dementie in de documentaire.

Voor de analyse zijn twee deelvragen opgesteld: 1) 'Hoe draagt de narratieve structuur en organisatie van *Het Doet Zo Zeer* bij aan de constructie van een perspectief op dementie?'; 2) 'Hoe draagt de filmstijl in *Het Doet Zo Zeer* bij aan de constructie van een perspectief op dementie?'. Op basis hiervan worden de retorische middelen geanalyseerd, waarmee een perspectief op dementie wordt geconstrueerd. Daarnaast wordt er aan de hand van het onderzoek van Van Gorp en Vercruyssen gekeken welke frames en counterframes tot uiting komen, door middel van framing devices in de retorische middelen. Op die manier wordt er beschouwd hoe het geconstrueerde perspectief in de

Nederlands Film Festival, maart 2017, <https://www.filmfestival.nl/publiek/nieuws/nieuws-maart-2017/kristallen-film-voor-het-doet-zo-zeer/>.

⁹ Bill Nichols, *Introduction to Documentary, Third Edition* (Bloomington: Indiana University Press, 2017), 48.

¹⁰ Nichols, *Introduction to Documentary*, 50, 52.

¹¹ Idem, 57-68.

documentaire zich verhoudt tot het dominante beeld van dementie en in hoeverre er een genuanceerd beeld van dementie tot stand komt in de documentaire.¹²

¹² Van Gorp en Vercruyse, "Frames and Counter-frames," 1274-1281.

1. Het dominante beeld van dementie: zes frames en counterframes

In de maatschappij bestaat een grote angst rondom dementie en zijn er veel negatieve stereotyperingen verbonden aan de ziekte.¹³ Deze maatschappelijke denkbeelden vergroten de sociale afstand ten opzichte van mensen met dementie, wat zelfs leidt tot discriminatie.¹⁴ De beeldvorming van dementie in de media versterkt deze negatieve kijk. Baldwin Van Gorp en Tom Vercruyse benoemen de drie meest voorkomende aspecten van de communicatie over dementie in de media, welke het negatieve beeld van dementie ook bevorderen.¹⁵ Als eerste ligt de focus vaak alleen op de terminale fase van dementie, waardoor dat de representatie voor het gehele degeneratieve proces wordt. Ten tweede, komen personen met dementie zelf nauwelijks aan het woord. Tot slot, wordt de zware last op de familie van de persoon met dementie vaak extra benadrukt in de media.

Van Gorp en Vercruyse hebben een inductieve framing analyse uitgevoerd om te achterhalen welke dominante frames er in de media zijn en welke alternatieve frames er kunnen worden aangeboden om een meer genuanceerd beeld van dementie te creëren. Bij *framing* wordt ervan uitgegaan dat betekenis wordt afgeleid vanuit een bepaald frame of invalshoek, van waaruit een tekst belicht wordt.¹⁶ *Frames* zijn gedachtepatronen en “hulpmiddelen die mensen gebruiken om betekenis te verlenen aan de werkelijkheid, om situaties te definiëren, verantwoordelijkheden en oorzaken aan te duiden, oplossingen aan te geven en om eventueel een moreel oordeel te vellen”.¹⁷ Die gedachtepatronen worden geactiveerd door *framing devices* in een media-item, dat kan een tekstueel of visueel element zijn die het denkkader van een bepaald frame oproept.¹⁸ Van Gorp en Vercruyse hebben zes dominante frames over dementie geconstateerd, welke vrijwel allemaal een negatief denkkader hebben. Daarbij zijn zes alternatieve counterframes gezocht, om het negatieve beeld te kunnen nuanceren. Deze frames worden in de komende alinea's toegelicht.

Het eerste en meest dominante frame is ‘scheiding van lichaam en geest’.¹⁹ Dit frame heeft een dualistische grondslag, omdat de nadruk ligt op het verval van de geest door dementie en de daardoor veranderende stemming en persoonlijkheid, waarbij uiteindelijk alleen het ondergeschikte fysieke lichaam achterblijft.²⁰ Binnen dit beeld is de geest verbonden aan de menselijke en identieke

¹³ Werner en Heinik, “Stigma by Association and Alzheimer’s Disease,” 92-99; MacRae, “Managing Courtesy Stigma,” 54-70.

¹⁴ Mendonça Lima, et al., “Stigma and Discrimination,” 679-682; P. Werner, “Social Distance towards a Person with Alzheimer’s Disease,” *International Journal of Geriatric Psychiatry* 20 (2005): 182-188.

¹⁵ Van Gorp en Vercruyse, “Frames and Counter-frames,” 1274.

¹⁶ Van Gorp, “Het Reconstrueren van Frames,” 13.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ Van Gorp, “Het Reconstrueren van Frames,” 14-15.

¹⁹ Van Gorp en Vercruyse, “Frames and Counter-frames,” 1276.

²⁰ Idem, 1276-1277.

kant van een persoon die dus langzaam verloren gaat, hierdoor worden er regelmatig vergelijkingen gemaakt met hoe een persoon vroeger was.²¹ Ook wordt er vaak gebruik gemaakt van donker/licht metaforen, waarbij duisternis staat voor het verlies van de geest in contrast met het licht van ratio.²² Het counterframe hierbij is ‘eenheid van lichaam en geest’, waarbij de nadruk juist ligt op de fysieke en emotionele kant die intact blijft bij dementie.²³

Binnen het tweede dominante frame wordt dementie afgespiegeld als een ‘vijandige indringer’ die zomaar iemands leven binnen komt binnenvallen.²⁴ Hierbij wordt de ziekte regelmatig gepersonifieerd als een kwaadaardig figuur en ligt de nadruk op de strijd tegen dementie.²⁵ Het counterframe focust juist op het accepteren van de diagnose en het leren omgaan met dementie als een ‘vreemde reisgezel’, waardoor de ziekte minder als een last ervaren wordt.²⁶

Het derde frame is het enige dominante frame dat hoop op een toekomst met dementie construeert. Dit frame gaat uit van ‘geloof in de wetenschap’ dat er een geneesmiddel gevonden gaat worden voor dementie.²⁷ Ondanks de positievere insteek, worden personen met dementie binnen dit frame gereduceerd tot hun diagnose en daardoor alleen als patiënten gezien en behandeld. Hun identiteit en levensgeschiedenis vallen hierbij weg. In het bijpassende counterframe wordt dementie niet als een ziekte beschouwd, maar als een onderdeel van de ‘veroudering als een natuurlijk proces’.²⁸ Hierbij ligt de focus niet op genezing, maar op de (kwaliteit van) verzorging van mensen met dementie.

In het vierde frame staat de ‘angst voor de dood’ centraal, volgens dit frame is het leven afgelopen wanneer dementie vastgesteld wordt.²⁹ De nadruk ligt op het einde van het leven, het rouwen en afscheid nemen begint bij de diagnose. Terwijl het counterframe ‘carpe diem’, juist focust op de tijd die er nog is en het zoeken naar geluk en comfort in de kleine dingen van het leven.³⁰

In het vijfde frame staat het idee dat een persoon met dementie teruggaat naar zijn kindertijd centraal, waarbij de klassieke rolverdeling van ‘ouder en kind’ wordt gehanteerd.³¹ Omdat deze rollen worden omgedraaid, is het voor het kind pijnlijk en beschamend om hun ouder zo te zien en zorg te verlenen. De nadruk ligt hierbij op de ervaring van de omgeving van de persoon met dementie. Bij het counterframe ‘ieder zijn beurt: ouder én kind’ accepteren de kinderen juist dat het hun beurt is om

²¹ Boudewijn Van Gorp en Tom Vercruyse, *Framing en Reframing: Anders Communiceren over Dementie* (Leuven: Koning Boudewijnstichting, 2011): 18.

²² Van Gorp en Vercruyse, “Frames and Counter-frames,” 1276-1277.

²³ Ibidem.

²⁴ Ibidem.

²⁵ Ibidem.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Ibidem.

²⁸ Van Gorp en Vercruyse, “Frames and Counter-frames,” 1277-1278.

²⁹ Ibidem.

³⁰ Ibidem.

³¹ Ibidem.

voor hun ouders te zorgen.³² Mensen met dementie worden dan ook niet als kinderen behandeld, maar als kwetsbare volwassenen.

Ook bij het zesde frame ‘voor wat, hoort wat’ ligt focus meer op de omgeving, dan op de persoon met dementie zelf.³³ De zware zorglast die bij de naasten komt te liggen en het verdriet dat zij hebben van het verlies van de persoon met dementie, staan centraal binnen dit frame. De nadruk ligt op de hulpbehoefendheid van de persoon met dementie en medelijden uit de omgeving. Bij het counterframe met het archetype ‘De Goede Moeder’, wordt gesteld dat de zorg die verleend moet worden een natuurlijke verplichting is.³⁴ Bij dit frame ligt de nadruk op de liefde voor de persoon met dementie. De Goede Moeder offert zich belangeloos op en staat de persoon met dementie bij, die zo veel mogelijk in zijn eigen recht gelaten wordt.³⁵

Toepasbaarheid in dit onderzoek

Het concept *framing* verwijst enerzijds naar de referentiekaders die gebruikt kunnen worden bij het maken van mediatekst, maar anderzijds ook naar het publiek dat deze frames overneemt.³⁶ Daarom is het belangrijk om genuanceerder over dementie te communiceren in de media. Daarnaast maken frames vaak deel uit van een gedeelde cultuur, waardoor het framing-proces ook onbewust kan plaatsvinden.³⁷ De frames kunnen bewust of onbewust geactiveerd worden door verschillende framing devices, zoals woordgebruik, metaforen, beeldmateriaal, argumenten en voorbeelden.³⁸ Binnen een media-item kunnen verschillende frames geactiveerd worden. In een documentaire komen deze framing devices tot uiting in de retorische middelen. Kennis van deze frames helpt om framing devices in de analyse van *Het Doet Zo Zeer* te herkennen en maakt het mogelijk de nuance van het geconstrueerde perspectief op dementie te bespreken. Dat perspectief wordt geconstrueerd aan de hand van retorische middelen, dit wordt in het volgende hoofdstuk toegelicht.

³² Van Gorp en Vercruyse, “Frames and Counter-frames,” 1278.

³³ Idem, 1278-1279.

³⁴ Idem, 1279.

³⁵ Ibidem.

³⁶ Van Gorp, “Het Reconstrueren van Frames,” 14.

³⁷ Van Gorp en Vercruyse, “Frames and Counter-frames,” 1275.

³⁸ Van Gorp, “Het Reconstrueren van Frames,” 14-15.

2. De voice van documentaire

*The voice of documentary is each film's specific way of expressing its way of seeing the world.*³⁹

– Bill Nichols

Bill Nichols stelt dat een documentaire geen reproductie, maar een representatie van de werkelijkheid is.⁴⁰ Die representatie wordt gemaakt vanuit een bepaald perspectief, wat expliciet of impliciet in de documentaire naar voren kan komen. Een filmmaker verhoudt zich namelijk op een bepaalde manier tot de wereld en tot een onderwerp, wat tot uiting komt in de *voice* van de film. Nichols definieert *voice* als: “that which conveys to us a sense of a text’s social point of view, of how it is speaking to us and how it is organising the materials it is presenting to us”.⁴¹ *Voice* is iets ongrijpbaars, een patroon die gevormd wordt door de unieke interactie van alle codes van een film, waaronder montage, cinematografie, geluid en argumentatie.⁴²

Nichols onderscheidt drie type voices: de poëtische *voice*, de narratieve *voice* en de retorische *voice*.⁴³ De eerste twee zijn de meer impliciete vormen waarbij een perspectief van een film tot uiting komt, zoals de poëtische *voice* indirect een perspectief tot uiting brengt door middel van tempo en ritme in montage en muziek.⁴⁴ Bij de retorische *voice* is een bepaald perspectief of standpunt juist expliciet aanwezig en wordt er door middel van retorische middelen geprobeerd de kijker daarvan te overtuigen.⁴⁵ Tot slot, komt de narratieve *voice* tot uiting in het verhaal dat verteld wordt. Hierbij kunnen zowel poëtische als retorische elementen gebruikt worden, waarbij een bepaald perspectief vaak impliciet in het verhaal naar voren komt.⁴⁶ Typisch aan de narratieve *voice* is een verhaallijn met een begin, midden en eind.⁴⁷ Waarbij in het begin een probleem wordt gesitueerd en in het midden complicaties voordoen, waarvoor er in het eind een oplossing wordt geboden.⁴⁸ In *Het Doet Zo Zeer* wordt deze structuur ook gehanteerd en is er sprake van een narratieve *voice*, aangezien het verloop van het verhaal en de beweegredenen van de personages centraal staan. Hierbij wordt op een meer impliciete manier gebruik gemaakt van retorische middelen.⁴⁹

³⁹ Nichols, *Introduction to Documentary*, 50.

⁴⁰ Idem, 49.

⁴¹ Bill Nichols, “Voice of Documentary,” *Film Quarterly* 36(3) (1983): 18.

⁴² Ibidem.

⁴³ Nichols, *Introduction to Documentary*, 56-57.

⁴⁴ Idem, 56.

⁴⁵ Idem, 57-68.

⁴⁶ Idem, 56.

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ Nichols, *Introduction to Documentary*, 57.

Retorische middelen van voice

De middelen waarover de filmmaker beschikt om haar voice tot uiting te laten komen, zoals montage, cinematografie en muziek; dat zijn de retorische middelen.⁵⁰ Hierbij maakt Nichols onderscheid in vijf retorische categorieën, afgeleid van de klassieke retorica van Aristoteles: *invention, arrangement, style, memory* en *delivery*.⁵¹

Invention gaat over de overtuiging van de filmmaker op basis van de bewijsstukken die worden aangehaald in de film. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen non-artistieke/feitelijke bewijsstukken en artistieke bewijsstukken, die overtuigen door in te spelen op de emotie van de kijker.⁵² De feitelijke bewijsstukken zijn wel toepasbaar ter interpretatie van de filmmaker. De overtuigingskracht van artistieke bewijsstukken hangt af van drie retorische technieken, namelijk: ethos (ethisch/geloofwaardig bewijs), pathos (emotioneel bewijs) of logos (demonstratief bewijs).⁵³ Deze bewijsstukken kunnen in alle aspecten van een film naar voren komen, om de kijker te overtuigen van een bepaald perspectief.

Arrangement gaat over de structuur en organisatie van de film, die bijdraagt aan de constructie van een bepaald perspectief.⁵⁴ Het gaat hierbij om de narratieve structuur, hoe bepaalde scènes ten opzichte van elkaar geordend zijn en de organisatie van beeld en geluid binnen die structuur. Dit staat dus in verband met de keuzes die bij de montage gemaakt zijn. Aangezien het verhaal bij de narratieve voice centraal staat, speelt arrangement hierbij dus een grote rol. Daarnaast komt voice ook tot uiting in de filmstijl, bijvoorbeeld door middel van de mise-en-scène, muziek of cinematografie.⁵⁵ Nichols gaat zelf niet specifiek in op filmstijl, maar hij verwijst hierbij naar *Film Art: an Introduction* van Bordwell en Thompson waarin filmstijl uitgebreid aan bod komt.⁵⁶ In de analyse zal dit boek daarom ook gebruikt worden voor de terminologie rondom filmstijl.

De laatste twee retorische categorieën, delivery en memory, hangen meer samen met de directe vorm van overtuigen, waarop de klassieke retorica oorspronkelijk is gebaseerd. Met delivery wordt er gerefereerd naar de non-verbale middelen tijdens het overbrengen van een toespraak, zoals gezichtsuitdrukkingen en gebaren.⁵⁷ Memory gaat over wanneer de constructie van een betoog oproep doet op het geheugen van de toeschouwer, om op basis daarvan te interpreteren wat ze

⁵⁰ Nichols, *Introduction to Documentary*, 57-68.

⁵¹ Ibidem.

⁵² Nichols, *Introduction to Documentary*, 58.

⁵³ Idem, 59.

⁵⁴ Idem, 64.

⁵⁵ Idem, 66.

⁵⁶ David Bordwell and Kristin Thompson, *Film Art: An Introduction* (New York: McGraw-Hill, 2013).

⁵⁷ Nichols, *Introduction to Documentary*, 67-68.

zien/horen.⁵⁸ Communicatiewetenschapper Willem Hesling stelt dat deze retorische categorieën nauwelijks relevant zijn voor filmanalyse, omdat de oorsprong ervan gebaseerd is op de aanwezigheid van de spreker het hier en nu.⁵⁹ Daarnaast geeft Nichols zelf aan dat memory niet zo zeer bijdraagt aan de *rhetorical speech*, maar meer de vorm waarin de retorische boodschap gebracht wordt.⁶⁰ Om deze redenen is ervoor gekozen om alleen invention, arrangement en stijl als retorische middelen te analyseren in dit onderzoek.

Andere perspectieven op voice

Historicus en documentairemaker Trish FitzSimons stelt dat Nichols' definitie van voice, welke afstamt uit 1976 herzien moet worden. Doordat de veranderingen die sinds toen hebben plaatsgevonden binnen documentaire productie en distributie niet beschouwd worden binnen de huidige definitie.⁶¹ Zij vindt dat de nadruk te veel ligt op de eenzijdige en autoritaire voice van de filmmaker en introduceert het concept *choric voice*.⁶² Waarbij meer nadruk ligt op 'coming to voice', het proces hoe voice in een film tot stand komt met de invloeden van meerdere partijen zoals het subject, de omroep en het publiek.⁶³ Dit metafoor verwijst naar het gezamenlijk zingen van verschillende stemmen over hetzelfde onderwerp en verwerpt de eenzijdigheid van de filmmaker.⁶⁴

FitzSimons was niet de eerste die de eenzijdige/autoritaire voice van de filmmaker ontkende. Filmwetenschapper Carl Plantinga stelde in 1997 al dat voice kan veranderen of dubbelzinnig kan zijn en dat er zelfs sprake kan zijn van tegenstrijdige voices binnen een film, ook al is voice in de meeste gevallen wel eenzijdig.⁶⁵ Volgens hem staat voice in relatie met een bepaalde toon en houding in de film, die niet eenzijdig hoeven te zijn.⁶⁶ Daarnaast stelt Plantinga dat voice geen evaluatie of prestatie hoeft te leveren, omdat hij vindt dat Nichols' idee van voice te veel de nadruk legt op argumentatie en het overtuigen van de kijker, waarbij dus wordt geïmpliceerd dat alle documentaires een argument of

⁵⁸ Nichols, *Introduction to Documentary*, 67.

⁵⁹ Willem Hesling en J.M. Peters, *Audiovisuele Retoriek* (Leuven: Centrum voor communicatiewetenschappen, 1985), 28.

⁶⁰ Nichols, *Introduction to Documentary*, 67.

⁶¹ Trish FitzSimons, "Braided Channels: A Genealogy of the Voice of Documentary." *Studies in Documentary Film* 3(2) (2009): 131-133.

⁶² Idem, 131-143.

⁶³ Ibidem.

⁶⁴ Trish FitzSimons, "Braided Channels," 137.

⁶⁵ Ibidem.

⁶⁶ Carl Plantinga, *Rhetoric and Representation in Nonfiction Film* (Cambridge: Cambridge University Press, 1997), 99, 235.

standpunt hebben.⁶⁷ Later heeft Nichols zijn theorie hierop uitgebreid door middel van de poëtische mode.⁶⁸

Naast de invloed van de verschillende partijen, hebben volgens FitzSimons ook vocale relaties invloed op de totstandkoming van voice.⁶⁹ Filmmakers die in dialoog gaan met de realiteit, hanteren een *open-filmmaking process*.⁷⁰ Een belangrijk aspect van die aanpak is dat er ook ruimte is voor andere voices (nadrukkelijk de voice van het subject) en dat die in dialoog zijn met elkaar.⁷¹ Doordat de focus van deze kritiek voornamelijk ligt op het proces van de totstandkoming van voice, is het niet mogelijk dit vanuit het eindproduct te analyseren.⁷² Om deze reden en wegens de beperkte omvang van dit onderzoek is ervoor gekozen om alleen de theorie van Nichols te operationaliseren, welke overigens wel recentelijk is heruitgebracht.⁷³

⁶⁷ Plantinga, *Rhetoric and Representation*, 99-100.

⁶⁸ Nichols, *Introduction to Documentary*, 104-121.

⁶⁹ FitzSimons, "Braided Channels," 133-137; Trish FitzSimons benoemt twee vocale relaties, ventriloquic en dialoog. Een ventriloquic relatie is afkomstig van het buikspeken en heeft een hiërarchisch karakter. Personen in de documentaire spreken voor de filmmaker, door middel van gestuurde interviews en montage. Een filmmaker kan ook in dialoog gaan, waarbij de persoon in kwestie invloed kan uitoefenen op de voice van de film.

⁷⁰ Jouko Aaltonen, "Weeping Men and Singing Women: Voices in Finnish Documentaries," *Studies in Documentary Film* 10(2) (2016): 172.

⁷¹ FitzSimons, "Braided Channels," 136; Aaltonen, "Weeping Men and Singing Women," 172-173.

⁷² FitzSimons, "Braided Channels," 143.

⁷³ Bill Nichols, *Introduction to Documentary, Third Edition* (Bloomington: Indiana University Press, 2017).

3. Operationalisering

Om de hoofdvraag ‘welk perspectief op dementie wordt er geconstrueerd in de documentaire *Het Doet Zo Zeer?*’ te kunnen beantwoorden, is de analyse opgedeeld in twee delen. In het eerste deel van de analyse is gekeken naar arrangement als retorisch middel en wordt er antwoord gegeven op de deelvraag ‘hoe draagt de narratieve structuur en organisatie van *Het Doet Zo Zeer* bij aan de constructie van een perspectief op dementie?’. Arrangement wordt geanalyseerd door te kijken naar de organisatie van de scènes ten opzichte van elkaar (de narratieve structuur) en de organisatie van het beeld en geluid in de montage. Hiervoor is een plotsegmentatie gemaakt om de narratieve structuur in beeld te brengen.⁷⁴ Daarnaast is ook een narratieve-sequentieschema gemaakt, waarbij per scène de invention/bewijsmiddelen en framing devices zijn aangegeven.⁷⁵ In de analyse wordt besproken welke bewijsmiddelen worden ingezet om de kijker te overtuigen van elementen in de arrangement en de framing devices die daarbij voorkomen. Daarnaast wordt er ook gekeken naar het gebruik van metaforen als retorische vorm.⁷⁶

Het tweede deel van de analyse focust op filmstijl als retorisch middel en beantwoordt de deelvraag ‘hoe draagt de filmstijl in *Het Doet Zo Zeer* bij aan de constructie van een perspectief op dementie?’. Bordwell en Thompson maken bij filmstijl onderscheid tussen: mise-en-scène, cinematografie, montage en geluid.⁷⁷ Op basis van deze vier aspecten is een stijl-sequentieschema opgesteld.⁷⁸ Waarbij mise-en-scène de setting, kleuren en kleding/uiterlijk van de hoofdpersonages beschouwt. De cinematografie betreft de kadrering, camerapositie en camerabeweging. De montage als onderdeel van de stijl betreft de shot-naar-shot montage, door middel van fade-in, fade-out of jump-cut. Tot slot, omtrent geluid als onderdeel van stijl het gebruik van diëgetisch/non-diëgetisch geluid, soundbridge of muziek. Aan de hand van deze aspecten wordt er besproken hoe filmstijl bijdraagt aan de retorische constructie en de welke framing devices daarbij voorkomen.

Wegens de beperkte omvang van dit onderzoek kan niet de gehele filmstijl geanalyseerd worden, daarom is er een scèneselectie gemaakt gebaseerd op de narratieve structuur. Aangezien het narratief bestaat uit een probleem-oplossingsstructuur, is ervoor gekozen om de scènes van de eerste probleemstellingen, de scènes van de eerste oplossing en de scènes van de eindoplossing te analyseren.⁷⁹ Hierbij zijn de eerste negen scènes van de film geselecteerd, aangezien daarin de twee

⁷⁴ Plotsegmentatie, bijlage 1: 29-30; Deze is gemaakt aan de hand van Bordwell en Thompson, *Film Art*, 74-106.

⁷⁵ Narratieve-sequentieschema, bijlage 2: 31-47.

⁷⁶ Nichols, *Introduction to Documentary*, 61-62.

⁷⁷ Bordwell en Thompson, *Film Art*, 112-304.

⁷⁸ Stijl-sequentieschema, bijlage 3: 48-61.

⁷⁹ De scèneselectie is gebaseerd op de plotsegmentatie, bijlage 1: 29-30.

hoofdpersonages, de twee hoofdproblemen en de veroorzaakte belemmeringen worden geïntroduceerd.⁸⁰ De scènes die geselecteerd zijn bij de eerste oplossing, maken deel uit van drie verschillende plotsequenties: de uitvoering, de bijkomende complicaties en de ontwikkeling daarvan.⁸¹ Hierbij is gekozen om alleen de laatste scène van de uitvoeringssequentie in de stijlanalyse op te nemen, omdat dit de eerste scène is waarbij mevrouw Breed direct deel uit maakt van de mantelzorgwoning als oplossing. Tot slot maakt de laatste plotsequentie ook deel uit van de stijlanalyse, hierin wordt de eindoplossing en de narratieve afronding getoond.⁸² De scènes zijn afkomstig van begin, midden en eind, waardoor er een globaal beeld van de filmstijl bekeken wordt en eventuele veranderingen/ontwikkelingen opgemerkt kunnen worden.

⁸⁰ Plotsegmentatie, bijlage 1, scènes A1-A9: 29.

⁸¹ Plotsegmentatie, bijlage 1, scènes C15, D16-D18, E19-E21: 29-30.

⁸² Plotsegmentatie, bijlage 1, scènes K34-K37: 30.

4. Analyse van het narratief

Synopsis

In *Het Doet Zo Zeer* filmt Heleen van Royen voor één jaar haar moeder, mevrouw Breed, waarbij beginnende dementie is geconstateerd. Mevrouw Breed heeft ook veel pijn in haar rechterbeen, door een versleten heup. In het begin van de film woont Mevrouw Breed op zichzelf in een flat in Almere. Heleen maakt de nodige stappen om een mantelzorgwoning in haar tuin in Hilversum te plaatsen voor haar moeder. Na de verhuizing ondergaat mevrouw Breed een heupoperatie, een nieuwe heup zou haar pijn moeten wegnemen. Na de operatie verblijft mevrouw Breed enige tijd in Revalidatiecentrum Gooizicht, waar ze gedurende een nacht uit haar bed valt en met spoed naar het ziekenhuis moet. Gezien de fysieke tegenslag en de trage revalidatie adviseert een specialist ouderengeneeskunde om mevrouw Breed te laten voorzien van constante zorg en toezicht. Heleen gaat op zoek naar een verzorgingstehuis en kort daarna verhuist mevrouw Breed naar Care Residence De Zonnestraal, waarbij de film tot een einde komt.

Arrangement in de structuur

De plotontwikkeling verloopt chronologisch, aan de hand van een probleem-oplossingsstructuur.⁸³ Er worden problemen in kaart gebracht waarvoor oplossingen worden gevonden, die weer gevolgd worden door tegenslag. In het begin van de film worden twee hoofdproblemen aangekondigd, namelijk de slechte fysieke gesteldheid en de cognitieve achteruitgang van mevrouw Breed. In de eerste scène zegt mevrouw Breed constant dat ze pijn heeft en introduceert Heleen een rollator, omdat mevrouw Breed zo moeilijk loopt. In de tweede scène wordt de cognitieve achteruitgang benadrukt door een telefoongesprek tussen Heleen en mevrouw Breed, waarin mevrouw Breed in de war is en Heleen haar zorgen uitspreekt. Dit gesprek wordt ondersteund door beelden in het huis van mevrouw Breed, waaronder een post-it waarop staat “Het is 2015 (je wordt 85 jaar)”, wat typerend is voor dementie. Er wordt nog niet benoemd dat mevrouw Breed dementie heeft, maar demonstratieve bewijsmiddelen tonen de cognitieve achteruitgang aan.⁸⁴ Deze twee hoofdproblemen veroorzaken verschillende belemmeringen in het dagelijkse leven van mevrouw Breed.

De probleem-oplossingsstructuur is gevisualiseerd in figuur 1.⁸⁵ In sequentie A worden de twee hoofdproblemen en de bijkomende belemmeringen zoals vermoeidheid, vervuiling en het vergeten van medicatie geïntroduceerd. De nadruk op de cognitieve achteruitgang en het verval is een framing

⁸³ Plotsegmentatie, bijlage 1: 29-30.

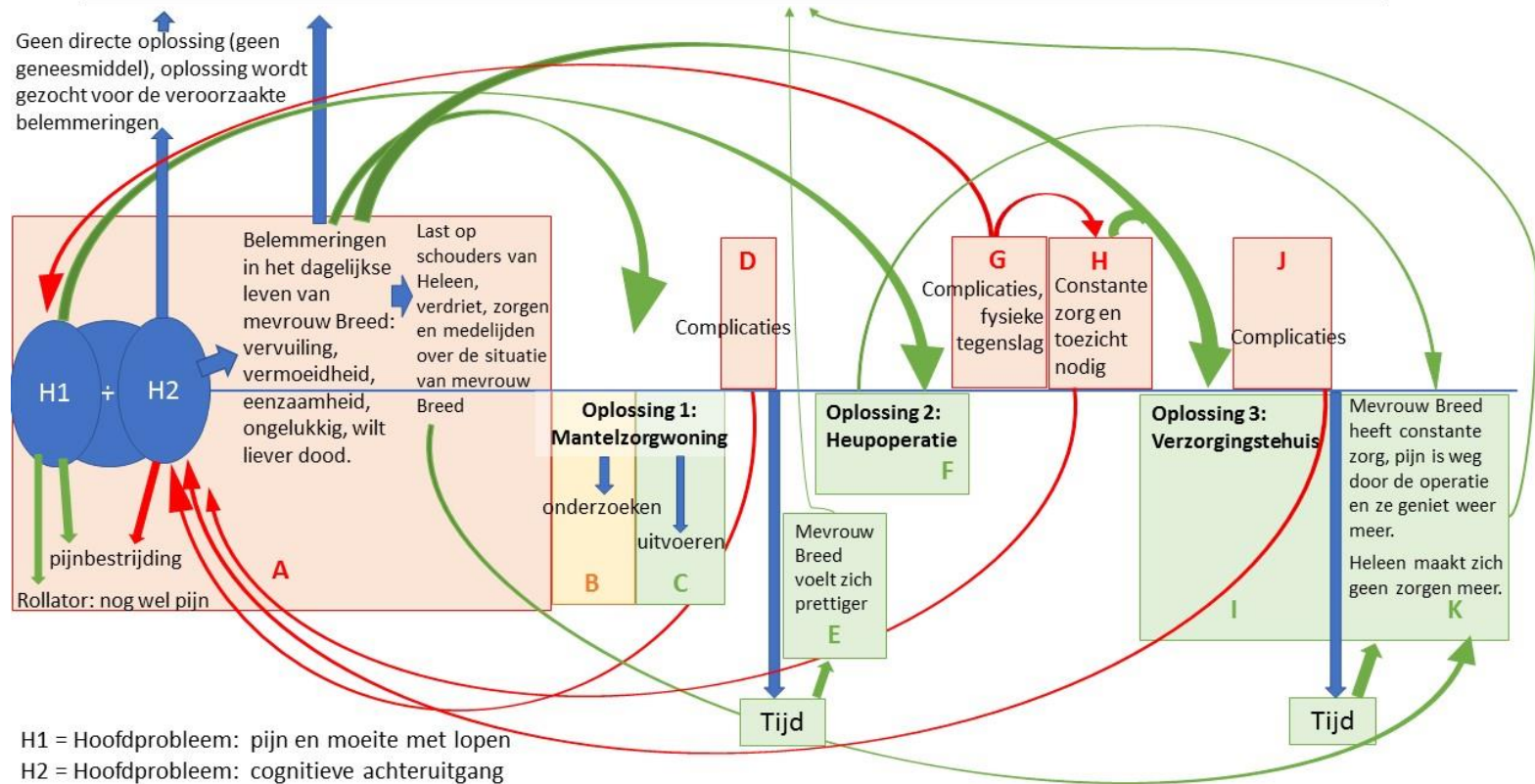
⁸⁴ Nichols, *Introduction to Documentary*, 59.

⁸⁵ De visuele sequenties komen overeen met de sequenties in de plotsegmentatie, bijlage 1: 29-30.

device voor het frame 'scheiding lichaam/geest', waarbij het verlies van de geest en de daardoor veroorzaakte veranderingen centraal staan.⁸⁶ Hierbij staat de geest voor persoonlijkheid en ratio, datgene wat een persoon menselijk en identiek maakt. Bij verval van de geest blijft het ondergeschikte lichaam als een leeg omhulsel achter, waardoor een vroege dood vaak als betere uitweg wordt gezien.⁸⁷ Daarnaast is er in de situatie van mevrouw Breed ook sprake van lichamelijk verval en pijnklachten. Wat wordt verergerd door de cognitieve achteruitgang, doordat ze bijvoorbeeld haar pijnmedicatie vergeet. De fysieke achteruitgang wordt dus door de cognitieve achteruitgang versterkt, wat meerdere belemmeringen in het dagelijks leven veroorzaakt en de levenslust van mevrouw Breed wegneemt. Haar verlangen naar de dood wordt ook in meerdere scènes aangetoond.⁸⁸

Vervolgens komen ook de zorgen van Heleen over haar moeder in de eerste sequentie aan bod.⁸⁹ Het verdriet en medelijden dat door Heleen geuit wordt in deze scènes zijn framing devices voor het frame 'voor wat, hoort wat', waarbij de nadruk ligt op de zorglast en het verdriet bij de familie van de persoon met dementie.⁹⁰ De rol van Heleen in het ziekteproces van haar moeder staat de hele film

Hoofdvraag van Heleen: Hoe kan mevrouw Breed nog zo gelukkig mogelijk gemaakt worden in de laatste jaren?

Figuur 1: Visualisatie van de plotsegmentatie

⁸⁶ Van Gorp en Vercruyse, "Frames en Counter-frames," 1276-1277.

⁸⁷ Idem, 1277.

⁸⁸ Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scènes A9-B11, J33: 34-35, 45.

⁸⁹ Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scènes A2, A4, A5, A7: 31-33.

⁹⁰ Van Gorp en Vercruyse, "Frames en Counter-frames," 1278.

centraal, Heleen neemt de zorg van haar moeder op zich en zet verschillende oplossingen in gang. Gedurende de plotontwikkelingen verschuift de rol van Heleen meer naar het counterframe 'De Goede Moeder', waarbij de liefde voor haar moeder en onvoorwaardelijke zorgverlening centraal staan in plaats van het verdriet en medelijden van Heleen.⁹¹ Dit wordt in verschillende scènes door emotionele bewijsmiddelen aangetoond, waarbij de liefde van Heleen voor haar moeder wordt benadrukt.⁹² In de volgende alinea's worden de complicaties en oplossingen in de narratieve structuur aan de hand van figuur 1 besproken.

De complicaties

Zoals geïllustreerd in figuur 1, volgen na alle oplossingen direct complicaties die gerelateerd zijn aan de hoofdproblemen. Na de uitvoering van de eerste oplossing, wordt in sequentie D aangetoond dat mevrouw Breed niet gelukkig is in de mantelzorgwoning en moeite heeft met de veranderingen die het met zich meebrengt. Deze complicaties worden veroorzaakt door de cognitieve achteruitgang, aangetoond door demonstratieve bewijsmiddelen in deze scènes.⁹³ In de daaropvolgende scène wordt de cognitieve achteruitgang bevestigd door andere soorten bewijsmiddelen. Hierin worden namelijk de diagnose van vasculaire dementie (feitelijk bewijsmiddel) en de ervaringen daarvan door mevrouw Breed (ethos) besproken in een dialoog met Heleen.⁹⁴ De terugval op de cognitieve achteruitgang in deze scènes, benadrukt het onvermijdelijke degeneratieve proces van dementie.

Ook na de heupoperatie volgen weer complicaties. In sequentie G wordt aangetoond dat de revalidatie moeizaam verloopt en volgt een grote fysieke tegenslag wanneer mevrouw Breed uit haar bed valt en naar het ziekenhuis moet.⁹⁵ Deze complicaties dienen vervolgens als demonstratief bewijsmiddel voor de constatering in de zorgplanbespreking, wat leidt tot de conclusie dat mevrouw Breed constante zorg en toezicht nodig heeft.⁹⁶ Ook deze complicaties worden gerelateerd aan de cognitieve achteruitgang als hoofdprobleem, doordat er in het gesprek verwezen wordt naar "een paar nieuwe hersenen" als ideale oplossing.⁹⁷

⁹¹ Van Gorp en Vercruyse, "Frames en Counter-frames," 1278-1279; Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scènes A9, C12, C14-D16, E19: 34, 36-38.

⁹² Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scènes A9, C14-D16, E21, F24, J32: 34, 36-37, 39, 41, 45; Nichols, *Introduction to Documentary*, 59.

⁹³ Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scènes D16-D18: 37-38.

⁹⁴ Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scène E19: 38.

⁹⁵ Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scène G26-G27: 41-43; Deze twee scènes zijn qua chronologie omgedraaid in het plot. Aangezien er in scène G27 door Heleen wordt verwezen naar de revalidatie die niet goed verloopt, is scène G26 voorafgaand aan G27 een demonstratief bewijsmiddel en logisch voor de plotontwikkeling.

⁹⁶ Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scène H28: 43.

⁹⁷ Ibidem.

Tot slot, zijn ook de complicaties na de verhuizing naar het verzorgingstehuis gerelateerd aan de cognitieve achteruitgang, mevrouw Breed gedraagt zich veel aanhankelijker dan voorheen en zegt dat ze het gevoel heeft dat ze binnenkort doodgaat.⁹⁸ In deze scènes wordt gefocust op de behoefte van mevrouw Breed aan fysiek contact, dit is een bekend fenomeen voor een latere fase van dementie.⁹⁹ Aandacht hiervoor is een framing device voor het counterframe 'eenheid van lichaam en geest', waarbij de nadruk ligt op het emotioneel contact zoeken wanneer personen met dementie hun geestelijke capaciteiten verliezen.¹⁰⁰ Doordat alle complicaties verbonden zijn aan de cognitieve achteruitgang als hoofdprobleem, worden de onvermijdelijke effecten van dementie constant bij de oplossingen benadrukt.

De oplossingen

In de structuur is sprake van wat Nichols een deliberatieve retoriek noemt, hierbij wordt gefocust op de toekomst en vragen gesteld over stappen die ondernomen (moeten) worden.¹⁰¹ Het toekomstperspectief van Heleen om mevrouw Breed nog zo gelukkig mogelijk te maken, wordt letterlijk in de film benoemd.¹⁰² Hierbij worden verschillende stappen of oplossingen afgetast en onderzocht op doelmatigheid en schadelijkheid.¹⁰³ Verschillende oplossingen die worden onderzocht voor de pijn van mevrouw Breed zijn de rollator, pijnbestrijding en vervolgens de heupoperatie. Bij de cognitieve achteruitgang zijn dit eerst de briefjes in huis en het team van casemanagement dementie, vervolgens de mantelzorgwoning en de hulp van Heleen, tot slot de constante zorg in het verzorgingstehuis. Zoals figuur 1 illustreert, staat het blijven zoeken naar de juiste oplossing om mevrouw Breed nog zo gelukkig mogelijk te maken in haar laatste levensperiode centraal. Deze hoofdvraag/insteek en de deliberatieve retoriek kunnen als framing devices gezien worden voor het frame 'carpe diem', waarbij de focus ligt op het zoeken naar geluk en het beste halen uit de tijd die er nog is.¹⁰⁴

Wanneer oplossingen in gang worden gezet, gebeurt dat vaak aan de hand ethische bewijsmiddelen.¹⁰⁵ In de film wordt regelmatig een professional aangehaald, van wie de uitspraken of constatering een grote(re) geloofwaardigheid hebben (ethos). Wanneer dit een medische diagnose

⁹⁸ Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scènes J32-J33: 45.

⁹⁹ "Zorg rond het levenseinde," informatie, dementie.nl, <https://dementie.nl/laatste-levensfase/zorg-rond-het-levenseinde>.

¹⁰⁰ Van Gorp en Vercruyssen, "Frames and Counter-frames," 1276-1277.

¹⁰¹ Nichols, *Introduction to Documentary*, 76.

¹⁰² Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scène A9: 34.

¹⁰³ Nichols, *Introduction to Documentary*, 76.

¹⁰⁴ Van Gorp en Vercruyssen, "Frames and Counter-frames," 1277-1278.

¹⁰⁵ Nichols, *Introduction to Documentary*, 59.

betreft, is dit een feitelijk bewijsmiddel wat als ethisch bewijsmiddel wordt ingezet voor een handelingsperspectief.¹⁰⁶ De uitspraken van de professionals worden ingezet ter onderbouwing van de beslissingen die Heleen maakt voor haar moeder. Zoals de uitspraken van de specialist ouderengeneeskunde in de zorgplanbespreking, die leiden tot de beslissing om een verzorgingstehuis te zoeken voor mevrouw Breed.¹⁰⁷ De beslissing voor een heupoperatie wordt onderbouwd aan de hand van testen en uitspraken die in het ziekenhuis gedaan waren.¹⁰⁸ En de beslissing om mevrouw Breed naar een mantelzorgwoning te verhuizen, wordt gemaakt na bevestiging en advies van de huisarts.¹⁰⁹

Daarnaast wordt het helende effect van tijd twee keer als oplossing geïmpliceerd voor complicaties, zoals gevisualiseerd in figuur 1. Doordat de datum regelmatig in beeld komt, is het tijdverloop in het plot goed te volgen. Na de complicaties bij de mantelzorgwoning, gaan er twaalf dagen vooruit en is Heleen in scène E20 de slingerklok aan het repareren.¹¹⁰ In de daaropvolgende scène volgt een compilatie van hoe het dagelijkse leven van mevrouw Breed vordert in de mantelzorgwoning, waarbij een positieve ontwikkeling weergegeven wordt (dit wordt in de volgende paragraaf toegelicht).¹¹¹ Tijd geeft gewenning en biedt de oplossing voor de voorafgaande complicaties. Hierbij staat de reparatie van de slingerklok in de scène voorafgaand aan de compilatie, als metafoor voor het helende effect van tijd. Hetzelfde gebeurt bij de complicaties van de verhuizing naar het verzorgingstehuis, na deze complicaties gaat er ruim een maand voorbij en wordt er een positieve ontwikkeling in de stemming van mevrouw Breed aangetoond.

Het verhaal wordt afgerond door bewijsmiddelen te geven dat er een oplossing is gevonden voor de problemen en belemmeringen in het dagelijkse leven, waardoor mevrouw Breed (en Heleen) gelukkiger de dagen doorkomen. De heupoperatie heeft de pijn van mevrouw Breed weggenomen en de constante zorg in het verzorgingstehuis biedt de oplossing voor de cognitieve achteruitgang. In scène K35 geeft mevrouw Breed in een gesprek met Heleen bevestiging dat het nu goed met haar gaat. Ook geeft ze aan geen euthanasie te willen, wat een positieve verandering is aangezien ze in eerdere scènes wel verlangde naar de dood.¹¹² Dit gesprek dient als ethisch bewijsmiddel voor de resultaten van de oplossingen. Verder draagt de filmstijl hier bij als demonstratief bewijsmiddel voor de eindoplossing en narratieve afsluiting, wat in het volgende hoofdstuk wordt toegelicht.

¹⁰⁶ Nichols, *Introduction to Documentary*, 58-59.

¹⁰⁷ Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scène H28: 43.

¹⁰⁸ Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scène F22: 40.

¹⁰⁹ Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scène A8: 34.

¹¹⁰ Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scène E20: 38-39.

¹¹¹ Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scène E21:39-40.

¹¹² Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scènes B9, B11, I30, J32, J33: 34-35, 44-45.

Arrangement in de montage

Tijd is een motief in de documentaire. Er worden regelmatig shots van een klok met datum en tijd herhaald in de montage. Daarnaast wordt de tijd ook benadrukt in het geluid, bijvoorbeeld door het geluid van een tikkende klok in te zetten als soundbridge en is de klok ook regelmatig in beeld in de mise-en-scène. De klok in de montage is aan de ene kant een demonstratief bewijsmiddel voor de chronologie, aan de andere kant is tijd ook een metafoor in het verhaal. In de eerste plotsequentie tikt de tijd bij mevrouw Breed langzaam voorbij en staan de aftakeling en het wachten op de dood centraal. Vervolgens wordt het helende effect van tijd twee keer als oplossing ingezet en komt de nadruk meer te liggen op positieve momenten. Waarbij tot slot de boodschap wordt gegeven om te genieten van de kleine dingen in het leven en om de tijd nog zo mooi mogelijk te maken, wat overeenkomt met het counterframe 'carpe diem'.¹¹³

Wanneer 'tijd' als eerste keer als oplossing wordt ingezet, volgt een compilatie waarin positieve veranderingen van de plotontwikkeling worden aangegeven. In die fragmenten ligt de nadruk op genieten, humor en lachen, sterke(re) cognitieve momenten, fysieke vooruitgang met rollator en de hulp die mevrouw Breed nu krijgt.¹¹⁴ Deze fragmenten worden als demonstratief bewijsmiddel aangehaald voor de constatering dat mevrouw Breed zich prettiger voelt in de mantelzorgwoning, wat aan het eind van de scène wordt benoemd. De fragmenten zijn aan elkaar geweven door een constant non-diëgetisch muzieknummer, waarin wordt gezongen: "shaking off your troubled soul".¹¹⁵ Deze tekst duidt op het loslaten van de complicaties, waardoor de positieve insteek van de fragmenten in de compilatie wordt benadrukt. Hierdoor kan de algehele montage in deze scène als framing device gezien worden voor het frame 'carpe diem', waarbij de focus ligt op het genieten van de tijd die er nog is en zoeken van geluk en troost in de kleine dingen.¹¹⁶

Daarnaast komt het meerdere keren voor dat er een non-diëgetisch gesprek over andere beelden wordt afgespeeld. Scène A8 is hier een voorbeeld van, waar een telefoongesprek tussen Heleen en de huisarts van mevrouw Breed te horen is en beelden van mevrouw Breed in haar huis te zien zijn. Hierbij worden de beelden als demonstratief bewijs ingezet voor de complicaties in het dagelijks leven van mevrouw Breed die in het telefoongesprek besproken worden.¹¹⁷ Door deze arrangement van beeld en geluid worden er zowel demonstratieve en ethische bewijsmiddelen gegeven in deze scène, om aan te tonen dat de huidige situatie moet veranderen.

¹¹³ Van Gorp en Vercruyssen, "Frames and Counter-frames," 1277-1278.

¹¹⁴ Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scène E21: 39-40.

¹¹⁵ Haevn, "Where the Heart is," single, Warner Music Benelux BV, 2015, <http://itunes.com>.

¹¹⁶ Van Gorp en Vercruyssen, "Frames and Counter-frames," 1277-1278.

¹¹⁷ Stijl-sequentieschema, bijlage 3, scène A8: 52.

5. Analyse van de filmstijl

In dit deel van de analyse wordt er gekeken hoe de filmstijl als retorisch middel bijdraagt aan de constructie van een perspectief op dementie. Hierbij wordt mise-en-scène, cinematografie en geluid besproken. Aangezien montage in het vorige hoofdstuk al is besproken met betrekking tot arrangement en de stijl van de shot-naar-shot montage verder alleen bijdraagt aan de continuïteit van de film, zal de stijl van de montage verder niet meer besproken worden. Over het algemeen wordt de filmstijl als demonstratief bewijsmiddel ingezet voor het aantonen van de problemen in het begin van de film en voor het aantonen/benadrukken van de positieve resultaten van de oplossingen. Hierdoor is er in het verloop van de film een positieve ontwikkeling in de filmstijl te herkennen, die naar de eindoplossing(en) en de narratieve afronding toewerken.

Mise-en-scène

In de eerste sequentie is de setting van mevrouw Breed altijd binnen, in haar huis. Dit draagt in eerste instantie bij als demonstratief bewijsmiddel voor de constatering van de thuiszorg, dat mevrouw Breed zo weinig buiten komt terwijl ze dat vroeger juist graag deed.¹¹⁸ Daarnaast wordt het constant 'binnen zijn' benadrukt, door een contrast met buiten. Een voorbeeld daarvan is te zien in figuur 2, waarbij de camera eerst vanuit het raam op de straat blikt, waar auto's voorbijrijden en waarbij verschillende kleuren te zien zijn. In het daaropvolgende shot zit mevrouw Breed binnen op de bank, in een constant zelfde setting en zijn er weinig/onverzadigde kleuren te zien. Deze opeenvolging van shots benadrukt het contrast van de levendige buitenwereld die in beweging blijft, ten opzichte van mevrouw Breed die in een grauwe omgeving binnen zit, waar de dagen voorbij tellen.¹¹⁹

Figuur 2: Buiten/binnen contrast – Shot A4.3. en shot A4.4.

Het buiten/binnen contrast dat in de mise-en-scène wordt aangetoond, kan als framing device gezien worden voor het frame 'scheiding lichaam/geest', door de isolatie van mevrouw Breed met de

¹¹⁸ Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scène A4: 32.

¹¹⁹ Stijl-sequentieschema, bijlage 3, scène A2: 49.

buitenwereld. Contactverlies is een gevolg van dementie binnen dit frame, omdat personen met dementie volgens dit frame langzaam hun geest verliezen en in hun eigen wereld raken.¹²⁰ Het isolement van een eigen leefwereld, in contrast met de levendige en drukke buitenwereld kan gezien worden als een eerste stap in dat proces. Dit contrast wordt voornamelijk in de eerste sequentie aangetoond. In de tweede sequentie zit mevrouw Breed niet meer alleen binnen, wat een demonstratief bewijsmiddel is voor een positieve verandering bij de eerste oplossing.¹²¹

Daarnaast is de bank een belangrijk onderdeel van de mise-en-scène, wat onlosmakelijk verbonden is met de leefwereld van mevrouw Breed. Mevrouw Breed wordt geïntroduceerd op de bank, in een rommelige setting.¹²² Hierbij zijn verschillende (noodzakelijke) spullen binnen handbereik, wat de beperktheid en eenzaamheid van de leefomgeving van mevrouw Breed aantoont. De bank verhuist mee naar de mantelzorgwoning, waarbij de rommel rondom de bank vermindert en mevrouw Breed ook een enkele keer buiten zit in plaats van op de bank. Vervolgens verhuist de bank mee naar het verzorgingstehuis, maar zit mevrouw Breed vaker op een stoel in een huiskamer setting met anderen. Dit verloop is te zien in figuur 3, hiermee wordt een ontwikkeling aangetoond waarbij de eenzaamheid en de beperkte leefomgeving gedurende de plotontwikkelingen doorbroken worden.

Daarnaast worden de positieve plotontwikkelingen ook benadrukt door verandering in de kleding, wat ook te zien is in figuur 3. In de eerste sequentie draagt mevrouw Breed alleen grijstinten, waarbij ze in de meeste scènes dezelfde zwarte trui draagt. Het lang dragen van dezelfde kleding wordt ook door de thuiszorg benoemt als een van de hygiëneproblemen bij het alleen wonen, hierbij is de mise-en-scène dan een demonstratief bewijsmiddel.¹²³ In de tweede sequentie draagt mevrouw Breed voornamelijk een lichtblauwe blouse met patroon, wat zorgt voor een meer kleurrijke mise-en-scène. Waardoor een positievere sfeer wordt geïmpliceerd bij de resultaten van de eerste oplossing. In de laatste sequentie is de meeste variatie in de kleding van mevrouw Breed, waarbij de kleur paars nieuw

Figuur 3: Verloop in mise-en-scène – shot A1.4., shot D17.2. en shot K36.5.

¹²⁰ Van Gorp en Vercruyssen, "Frames and Counter-frames," 1277.

¹²¹ Stijl-sequentieschema, bijlage 3, scène E21: 57-58.

¹²² Stijl-sequentieschema, bijlage 3, scène A1: 48-49.

¹²³ Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scène A4: 32-33.

en regelmatig voorkomt. Hierbij is de kledingvariatie een demonstratief bewijsmiddel voor de verbetering van de persoonlijke hygiëne en verzorging. Daarnaast ondersteunt het contrast tussen het zwart/grijs in de eerste sequentie en de kleuren in de andere twee sequenties, een positieve ontwikkeling in uitstraling gedurende de plotontwikkeling.

Het uiterlijk van mevrouw Breed wordt dus als demonstratief bewijsmiddel ingezet voor de positieve ontwikkelingen in het narratief. Hierbij wordt ook een contrast weggezet tussen het begin en eind, te zien in figuur 4. Het aantonen van de problemen bij het ouder worden, wordt als doel genoemd in het begin van de film.¹²⁴ Dit wordt onder andere ondersteund met de donkere kleding van mevrouw Breed. Vervolgens benoemt Heleen haar einddoel in scène K35: “Ik wil ook laten zien dat het op zich best goed met je gaat. Dus dat het niet alleen maar ellende is”.¹²⁵ In die scène ziet mevrouw Breed er verzorgd uit, haar haren zijn geknipt en gekruld en ze heeft nagellak en lippenstift op, wat als demonstratief bewijsmiddel dient voor het einddoel van de film en daarmee een narratieve afsluiting bevordert.

Figuur 4: Contrast in uiterlijk – shot A4.4. en shot K35.2.

Cinematografie

In het begin van de film wordt er meerdere keren door middel van kadrering een licht/donker contrast benadrukt. Door bijvoorbeeld in de helft van het kader een muur in beeld te brengen, of door middel van een long shot met maar één lichtbron in de ruimte, zoals te zien in figuur 5. Door deze cinematografie wordt de leefomgeving overschaduwd, waardoor de ruimte kleiner oogt. Dit versterkt het eerder besproken binnen/buiten contrast in de mise-en-scène. Daarnaast kan de verduistering van de leefomgeving als framing device gezien worden voor het frame ‘scheiding lichaam/geest’. De duisternis is daarbij een metafoor voor dementie, wat constant aanwezig is en wat de leefomgeving verduistert zoals dat bij de geest ook gebeurt.¹²⁶ Dit licht/donker contrast is alleen te zien in de eerste sequentie, waarmee het ondersteunt bij het aantonen van de problemen.

¹²⁴ Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scène A4: 32.

¹²⁵ Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scène K35: 46.

¹²⁶ Van Gorp en Vercruyssen, “Frames and Counter-frames,” 1276-1277.

Figuur 5: Licht/donker contrast – boven: shot A2.7. en shot A6.2. onder: shot A7.7. en shot A8.4.

Doordat de camera vrijwel altijd een straight-on angle heeft, komt het niet voor dat er letterlijk wordt op- of neergekeken naar bepaalde personen. Daarnaast staat de camera voornamelijk stil en zijn enkele scènes met de hand gefilmd, zoals scène D18 waarin mevrouw Breed de krant wil ophalen en ze met haar stok door de tuin van Heleen loopt. Hierbij draagt de camerabeweging bij aan de onrust en verwarring die mevrouw Breed op dat moment ervaart, omdat ze denkt dat ze nog de trap af moet. Ook legt het gebruik van (medium) close-up hierbij de nadruk op de angst en verwarring in de gezichtsuitdrukking van mevrouw Breed, zoals afgebeeld in figuur 6. Hierdoor wordt de onrust en angst veroorzaakt door de cognitieve achteruitgang in deze scène benadrukt. Wat als framing device gezien kan worden voor het frame ‘scheiding lichaam/geest’, aangezien de nadruk ligt op het verval van de mentale capaciteiten.¹²⁷

Figuur 6: verwarring en angst, shot D18.2.

Figuur 7: lege blik, shot A9.6.

Net als in figuur 6 wordt er ook in figuur 7 gebruik gemaakt van een medium close-up om de blik van mevrouw Breed centraal te stellen. Mevrouw Breed geeft in die scène aan dat ze het leven zat

¹²⁷ Van Gorp en Vercruyssen, “Frames and Counter-frames,” 1276-1277.

is, wat eindigt met figuur 7 waarbij mevrouw Breed voor zich uit staart en zichzelf van voor naar achter wiegt.¹²⁸ De blik van mevrouw Breed staart in het niets en impliceert een dromerige staat of leegte van de geest, waardoor dit shot als framing device kan dienen voor het frame 'scheiding lichaam/geest'.¹²⁹ Verder wordt er in de film voornamelijk gebruik gemaakt van long shots tot medium shots, waardoor de setting rondom mevrouw Breed meer benadrukt wordt.

Geluid

In het begin van de film wordt de herhalende uitspraak van mevrouw Breed "boedaboedaboeste, het doet zo zeer" benadrukt in het geluid, doordat het gebruikt wordt als soundbridge en scènes er regelmatig mee beginnen of eindigen.¹³⁰ Hierdoor wordt de pijn van mevrouw Breed in het begin van de film onderstreept. De afname van deze herhalende uitspraak in het geluid, is vervolgens een demonstratief bewijsmiddel voor de afname van de pijn. Waardoor een positieve plotontwikkeling wordt bevorderd door het geluid.

Daarnaast wordt muziek ingezet om een stemming bij de narratieve ontwikkelingen te benadrukken, zoals in scène A2 lage/treurige tonen worden afgespeeld op het moment dat de cognitieve achteruitgang van mevrouw Breed duidelijk wordt in een telefoongesprek. Of de inzet van vrolijke gitaarmuziek bij de beelden van mevrouw Breed in het verzorgingstehuis, na de complicaties.¹³¹ Daarnaast draagt het geluid ook bij aan de narratieve afronding. Aan het eind van de film wordt namelijk dezelfde muziek ingezet als bij de openingsscène, maar geven de beelden een andere stemming.¹³² Hierbij wordt er in het begin van de film een meer eenzaam en vervuild beeld van mevrouw Breed weggezet en tonen de beelden aan het eind van de film het tegenovergestelde. Door de herhaling van de muziek en de positieve ontwikkeling in de beelden, draagt het geluid bij aan de narratieve afronding.

¹²⁸ Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scène A9: 34.

¹²⁹ Van Gorp en Vercruyssen, "Frames and Counter-frames," 1276-1277.

¹³⁰ Stijl-sequentieschema, bijlage 3, scènes A1-A4, A6-A7: 48-52.

¹³¹ Stijl-sequentieschema, bijlage 3, scène K35: 60.

¹³² Stijl-sequentieschema, bijlage 3, scènes A1, K35: 48, 60.

6. Conclusie: niet vergeten te blijven lachen

Uit de analyse blijkt dat in het begin van de film de problematiek van de situatie van mevrouw Breed centraal staat, waarbij verschillende dominante frames van dementie worden aangehaald. De twee voornaamste frames hierbij zijn: 1) 'scheiding van lichaam en geest', door de nadruk op het cognitieve verval en de negatieve veranderingen die daarbij gepaard gaan; 2) 'voor wat, hoort wat', door de nadruk op de zorglast en het verdriet van Heleen. In het verloop van de film komen er ook counterframes naar voren. Zoals 'De Goede Moeder', doordat de nadruk meer komt te liggen op de onvoorwaardelijke zorg en liefde van Heleen voor haar moeder. Het counterframe dat het meest centraal staat is 'carpe diem', wat naar voren komt in de hoofdvraag/intentie van de film en ook in de eindoplossing.

In het eerste deel van de analyse is geconstateerd dat de oplossingen in de probleemoplossingsstructuur steeds direct worden gevolgd door complicaties, die allemaal gerelateerd staan aan de cognitieve achteruitgang. Hierdoor wordt de constante aanwezigheid van het degeneratieve proces van dementie bij de pogingen om het leven van mevrouw Breed positief te veranderen, benadrukt. Ondanks de complicaties wordt er wel steeds opnieuw naar een oplossing gezocht om mevrouw Breed gelukkig te maken en op die manier wordt er een positieve plotontwikkeling weggezet, wat ook wordt benadrukt door ontwikkelingen in de filmstijl. De filmstijl wordt over het algemeen als demonstratief bewijsmiddel ingezet om een positieve narratieve ontwikkeling te illustreren.

In de documentaire wordt voornamelijk gebruik gemaakt van demonstratieve bewijsmiddelen, hierbij is de overtuigingskracht gebaseerd op een 'zie voor jezelf' logica. Door de inzet van demonstratieve bewijsmiddelen wordt de kijker betrokken om eerst zelf bevindingen te halen uit de aangeboden informatie, welke later ondersteund/bevestigd worden door feitelijke of ethische bewijsmiddelen. Zo wordt de cognitieve achteruitgang van mevrouw Breed in het begin van de film al duidelijk, terwijl er pas later benoemd wordt dat ze de diagnose dementie heeft. Daarnaast worden er emotionele bewijsmiddelen ingezet om de onvoorwaardelijke zorgverlening en liefde van Heleen voor haar moeder centraal te stellen bij de representatie van de zorglast.

In het begin van de film staan de problemen en belemmeringen van mevrouw Breed centraal. Het verval van mevrouw Breed en haar grauwe en eenzame leefomgeving worden hierbij door de filmstijl benadrukt. Vervolgens komt in het verloop van de film ook steeds meer haar persoonlijkheid naar voren, wat wordt gekarakteriseerd door haar humor.¹³³ Dit speelt een belangrijke rol, omdat dit in strijd is met het dominante frame scheiding lichaam/geest, waarbij de focus juist ligt op het verval van de persoonlijkheid. In de laatste scène, waarin mevrouw Breed een zakdoek over haar hoofd legt,

¹³³ Narratieve-sequentieschema, bijlage 2, scènes C15, E21, K37: 37, 39-40, 47.

wordt de humor van mevrouw Breed en het samen lachen nog centraal gezet. Hierdoor wordt de aandacht van de diagnose en problemen weggeschoven en gefocust op de persoonlijkheid van mevrouw Breed.

Kijkend naar de drie hoofdaspecten van de weergave van dementie in de media, omschreven door van Gorp en Vercruyssen, is het grootste verschil dat de nadruk van deze casus op de beginfase van dementie ligt, in tegenstelling tot de terminale fase van dementie die voornamelijk gerepresenteerd wordt.¹³⁴ Daarnaast komt de persoon met dementie zelf ook vaker aan het woord, door het persoonlijke verhaal dat verteld wordt. Verder ligt de nadruk in deze casus wel veel op de invloed van het ziekteproces op de naasten en wordt er vanaf het begin een afname in autonomie van mevrouw Breed aangetoond.

Toch wordt er in vergelijking met de dominante communicatie over dementie, die Van Gorp en Vercruyssen hebben achterhaald, over het algemeen een meer genuanceerd beeld weggezet in deze documentaire.¹³⁵ Voor beide dominante frames die in het begin van de film aan bod komen, worden de bijhorende counterframes in het verloop van de film aangetoond. Daarnaast is de intentie en eindoplossing van de film verbonden aan het counterframe 'carpe diem'. Ondanks de nadruk op de zware zorglast en het verlies van autonomie door mevrouw Breed, focust de eindboodschap van de film op het genieten van de tijd die er nog is. Kennis van dit beeldvormingsproces, waarbij een genuanceerd perspectief op dementie wordt geconstrueerd, is relevant om het negatieve dominante beeld in de samenleving tegen te gaan. De belangrijkste aspecten die hierbij centraal staan, zijn: de persoonlijkheid van mevrouw Breed, de liefde van Heleen voor haar moeder en het carpe diem frame. Vervolgonderzoek zou zich meer kunnen richten op het complexe proces van de totstandkoming van voice, waarbij dan ook de vocale relaties beschouwd worden.¹³⁶

¹³⁴ Van Gorp en Vercruyssen, "Frames and Counter-frames," 1274.

¹³⁵ Idem, 1274-1281.

¹³⁶ FitzSimons, "Braided Channels," 131-146.

Literatuurlijst

Aaltonen, Jouko. "Weeping Men and Singing Women: Voices in Finnish Documentaries." *Studies in Documentary Film* 10(2) (2016): 169-182.

Behuniak, Susan. "The Living Dead? The Construction of People with Alzheimer's Disease as Zombies." *Ageing & Society* 31 (2011): 70-92.

Bordwell, David en Kristin Thompson. *Film Art: An Introduction*. New York: McGraw-Hill, 2013.

FitzSimons, Trish. "Braided Channels: A Genealogy of the Voice of Documentary." *Studies in Documentary Film* 3(2) (2009): 131-146.

Gorp, Baldwin van, en Tom Vercruysse. "Frames and Counter-frames Giving Meaning to Dementia: A Framing Analysis of Media Content." *Social Science & Medicine* 74 (2012): 1274-1281.

Gorp, van, Baldwin. "Het Reconstrueren van Frames via Inductieve Inhoudsanalyse: Uitgangspunten en Procedures." *Kwalon: Tijdschrift voor Kwalitatief Onderzoek in Nederland* 12(2) (2007): 13-18.

Gorp, Boudewijn van, en Tom Vercruysse. *Framing en Reframing: Anders Communiceren over Dementie*. Leuven: Koning Boudewijnstichting, 2011.

Hesling, Willem en J.M. Peters. *Audiovisuele Retoriek*. Leuven: Centrum voor communicatiewetenschappen, 1985.

MacRae, Hazel. "Managing Courtesy Stigma: The Case of Alzheimer's Disease." *Sociology of Health & Illness* 21(1) (1999): 54-70.

Mendonça Lima, C. A. de, Itzhak Levav, Lars Jacobsson en Wolfgang Rutz. "Stigma and Discrimination Against Older People with Mental Disorders in Europe." *International Journal of Geriatric Psychiatry* 18 (2003): 679-682.

Nichols, Bill. "The Voice of Documentary." *Film Quarterly* 36(3) (1983): 17-30.

Nichols, Bill. *Introduction to Documentary, Third Edition*. Bloomington: Indiana University Press, 2017.

Plantinga, Carl. *Rhetoric and Representation in Nonfiction Film*. Cambridge: Cambridge University Press, 1997.

Werner, P. en J. Heinik. "Stigma by Association and Alzheimer's Disease." *Ageing & Mental Health* 12(1) (January 2008): 92-99.

Werner, P. "Social Distance Towards a Person with Alzheimer's Disease." *International Journal of Geriatric Psychiatry* 20 (2005): 182-188.

Zeilig, Hannah. "Dementia as a Cultural Metaphor." *The Gerontologist* 54(2) (2013): 258-267.

Overige bronnen

Dementie.nl. "Kijktip: 'Het doet zo zeer' op tv." Nieuwsbericht. 19 december 2017.

<https://dementie.nl/nieuws/kijktip-het-doet-zo-zeer-op-tv>.

Dementie.nl. "Zorg rond het levenseinde." Informatie. Bezocht op 20 juni 2018.

<https://dementie.nl/laatste-levensfase/zorg-rond-het-levenseinde>.

Haevn. "Where the Heart is." Single. Warner Music Benelux BV. 2015. <http://itunes.com>.

Nederlands Film Festival. "Kristallen Film voor Het Doet Zo Zeer." Nieuws. Maart 2017.

<https://www.filmfestival.nl/publiek/nieuws/nieuws-maart-2017/kristallen-film-voor-het-doet-zo-zeer/>.

Royen, van, Heleen. *Het Doet Zo Zeer*. Rotterdam (IFFR): Paradiso Filmed Entertainment, 2017.

Kijk.nl.

Bijlage 1: Plotsegmentatie

- A. Probleemstelling: belemmeringen in het dagelijkse leven van mevrouw Breed (twee hoofdproblemen als oorzaak: cognitieve achteruitgang en pijn aan rechterbeen).
1. Mevrouw Breed loopt moeilijk, rollator wordt geïntroduceerd als mogelijke oplossing.
 2. Mevrouw Breed heeft cognitieve problemen.
 3. Mevrouw Breed wil de rollator eigenlijk niet gebruiken.
 4. Thuiszorg benoemt en bevestigt problemen van mevrouw Breed: kan niet meer naar buiten, veel moe, hygiëne.
 5. Effect van problemen van mevrouw Breed op Heleen: moet beslissingen nemen, heeft verdriet over de situatie.
 6. Mevrouw Breed heeft de rollator al wat vaker gebruikt, maar is niet de oplossing.
 7. Heleen heeft veel verdriet om haar moeder zo te zien.
 8. Het team van case-manager dementie werkt niet, mevrouw Breed weigert alles. Dokter stelt voor om een andere locatie te vinden.
 9. Mevrouw Breed heeft geen zin meer in het leven, Heleen toont liefde en wil een oplossing vinden om het beter te maken voor mevrouw Breed.
- B. Mogelijkheden oplossing 1, de mantelzorgwoning, worden besproken.
10. Heleen gaat in gesprek met een mantelzorgwoningspecialist: over de mogelijkheid om een huisje in de tuin van Heleen te plaatsen voor mevrouw Breed.
 11. Gesprek tussen Ton, Heleen en mevrouw Breed: pijnbestrijding helpt niet, mevrouw Breed ziet het leven niet meer zitten. Heleen gaat andere huisarts zoeken na verhuizing, boeken gaan gewoon meeverhuizen.
- C. Uitvoering oplossing 1: De mantelzorgwoning.
12. Mantelzorgwoning in de tuin van Heleen wordt tot stand gebracht.
 13. Gesprek tussen Heleen en mevrouw Breed over Heleen haar liefdesleven. Verhuisdatum wordt aangekondigd.
 14. Verhuisdag.
 15. Mevrouw Breed komt aan in haar nieuwe huis en is er blij mee.
- D. Tegenslag oplossing 1: De mantelzorgwoning.
16. Eerste ochtend in het nieuwe huis, mevrouw Breed wordt ongelukkig wakker.
 17. Mevrouw Breed is alles kwijt in het nieuwe huis.
 18. Mevrouw Breed is verward in het nieuwe huis en loopt nog steeds heel moeilijk.
- E. Resultaat oplossing 1: De mantelzorgwoning.

19. Mevrouw Breed heeft het over hoe zij de beginnende dementie ervaart, Heleen is er om haar te helpen.
 20. Tijd geeft gewenning in het nieuwe huis.
 21. Er is nog steeds tijd voor het maken van herinneringen en genieten van de kleine momenten in het leven.
- F. Oplossing 2: Een nieuwe heup.
22. Aankondiging heupoperatie, nieuwe heup tegen de pijn en om weer beter te kunnen lopen.
 23. Heupoperatie vindt plaats.
 24. Heupoperatie is goed gegaan, maar mevrouw Breed voelt zich wel rottig.
 25. Heleen constateert dat mevrouw Breed nog steeds veel zegt dat ze pijn heeft, verpleegkundige geeft verklaring dat dat relatief eigenlijk meevalt mB mag uit het ziekenhuis.
- G. Tegenslag oplossing 2: Een nieuwe heup.
26. Mevrouw Breed heeft het heel zwaar tijdens de revalidatie.
 27. Mevrouw Breed is uit bed gevallen en haar heupwond is opengegaan.
- H. Nieuw probleem: mevrouw Breed heeft constante zorg en toezicht nodig.
28. Zorgplanbespreking: Mevrouw Breed heeft eigenlijk constant toezicht nodig en kan niet meer in de mantelzorgwoning.
 29. Nabespreking zorgplanbespreking: verdriet van Heleen over uitspraken van zorgplanbespreking.
- I. Oplossing 3: Verzorgingstehuis.
30. Heleen gaat een tehuis zoeken.
 31. Heleen heeft een tehuis gevonden en brengt mevrouw Breed naar het nieuwe tehuis 'Care Residentie De Zonnestraal'. Moeder vindt de kamer mooi, maar is bekaft van de trip om er te komen.
- J. Complicaties:
32. Mevrouw Breed voelt zich alsof ze bijna doodgaat en is heel aanhankelijk.
 33. Deze houding heeft ze ook bij Ton, die het positieve van een geslaagde operatie probeert aan te kaarten.
- K. Eindoplossingen:
34. Mevrouw Breed brengt wat tijd in het tehuis door. Mevrouw Breed laat een nieuw geluid horen, het gaat beter. Oplossing: tijd.
 35. Heleen krijgt bevestiging dat mevrouw Breed geen spijt heeft van de heupoperatie, de pijn is weg. Het gaat goed met mevrouw Breed, een euthanasieverklaring wilt ze niet.
 36. Genieten van de kleine dingen in het leven en het beste maken van de tijd die er nog is.
 37. Humor van mB.

Bijlage 2: Narratieve-sequentieschema

Achtergrondkleuren:

Rood	= probleemstelling.
Oranje	= omslagpunt: oplossing in zicht of tegenslag.
Groen	= probleem opgelost.

Framing devices:

Scheiding lichaam/geest	– Eenheid lichaam-geest
Vijandige indringer	– Vreemde reisgezel
Wetenschapsgeloof	– Veroudering als natuurlijk proces
Angst voor de dood	– Carpe diem
Ouder en kind	– Ieder zijn beurt, ouder én kind
Voor wat, hoort wat	– De Goede Moeder

Scène/ Storytijd	Gebeurtenis	Probleem/oplossing	Bewijs- middel	Framing devices
A1. 25 APR 5 shots	<p>Heleen haalt krant en heeft rollator voor mB gehaald, omdat ze zo moeilijk loopt.</p> <p>1.3: mB <u>praat in zichzelf</u> 'boedaboedaboeste het doet zo zeer'. Constant herhalend. mB raapt iets van de grond 'kom jij eens even hier'. H komt binnen 'joehoe'. mB <u>stopt met het zeggen van haar herhalende zin</u> mB 'joehoe, is het gelukt?', H: 'ja ik heb je krant, ik doe je sleutels terug in je zak'.</p> <p>1.4: mB leest de krant, 'wat was de krant dan vroeg hè? Waar heb je mijn sleutels gedaan?' H: 'in je jaszak. Nou dan komt nu de verrassing, omdat je zo moeilijk loopt.. tada' H komt met rollator in beeld lopen. mB: 'Heleen dat is levensgevaarlijk, want ik weet niet hoe ik dat ding naar beneden moet krijgen.' H: 'het is ook gewoon voor in huis.'</p> <p>1.5: H: 'kijk je kan ook als je naar de wc of naar de deur gaat vroooooeem' H loopt uit beeld met de rollator. 'Hij kan makkelijk over dat laminaat en hij weegt haast niks mam.'</p>	<p>Probleemstelling: mB loopt moeilijk.</p> <p>Mogelijke oplossing: Rollator</p>	Logos	<p>Eenzaamheid: praat in zichzelf en tegen iets wat ze opraapt.</p> <p>mB bevindt zich in een 'eigen wereld', wordt doorbroken bij binnenkomst Heleen.</p>
A2. 8 shots	<p>Non-diëgetisch telefoongesprek mB belt Heleen voor haar verjaardag, ze is niet jarig.</p> <p>H: 'hallo?' mB: 'met Heleen?' H: 'hoi mam!' mB: 'je bent toch jarig?' H: 'nee ik ben niet jarig mam.' (...) 'Je belde net ook al om me te feliciteren. Ik was vanmorgen bij je hè?' mB: 'ja dat weet ik nog wel, maar ik ben een beetje in de war.' H: 'Ja maar ik ben niet jarig mam.' mB: 'nee ik weet het, maar je zit in Portugal?' H: 'nee mam, ik zit in Hilversum.' H: '<u>dit is waarom ik me zo'n zorgen maak om je.</u>'</p>	<p>Probleemstelling: Cognitieve problemen</p> <p>Heleen maakt zich zorgen.</p>	Logos	<p>H maakt zich zorgen om mB.</p>
A3. 1 shot	<p>mB gaat rollator uitproberen, maar wil het eigenlijk niet. Haar been doet erg veel pijn.</p> <p>mB: 'boedaboedaboeste het doet zo zeer. Nou moet ik staan.' H wilt helpen, mB: 'nee nee, ik wil het zelf doen. Want als je er niet bent, dan moet ik het ook zelf doen.' H: 'het lijkt wel alsof je meer pijn hebt dan..' mB: 'heb ik ook.' (...) 'ik wil eigenlijk niet met dat ding.' H: 'maar probeer het eens, misschien is het juist wel prettig.' mB: 'nee, dat is het niet.' H: 'ga er eens op steunen mam.' mB: 'het doet zo zeer.' mB wilt niet, rollator gaat aan de kant. (...) mB:</p>	<p>Probleemstelling: mB wil rollator eigenlijk niet, been doet erg veel pijn.</p>	Logos	<p>Angst voor verlies autonomie.</p>

	<p>'omdat ik het zelf nog wil doen.' (...) 'dan loop ik nooit meer alleen.' H: 'ja nou en, je bent 84, al loop je nooit meer alleen. Wat maakt het uit?' mB probeert eindelijk de rollator uit en loopt met rollator uit beeld, gaat plassen.</p>			
<p>A4. 5 MEI 13 shots</p>	<p>Truus van de thuiszorg komt langs, gesprek tussen Truus en mB (Heleen neemt deels mee aan het gesprek, buiten beeld) over belemmeringen in het dagelijkse leven.</p> <p>4.4: Heleen vraagt mB wat er precies pijn doet, rechterbeen doet pijn. En vraagt wat boedaboedabuste betekent, betekent niets, is in plaats van vloeken.</p> <p>4.5: De deurbel gaat, Heleen doet open. Truus van de thuiszorg komt langs.</p> <p>4.6: Camera wordt iets versteld door Heleen (BB). mB gaat de krant lezen en Truus en Heleen moeten lachen.</p> <p>'oh we moeten nu praten? Maar ze gaat nu toch op de foto, kan beter straks praten' 'nou oké praat maar'. Truus: 'lukt het om normaal de krant op te halen beneden?' mB: 'jawel, maar dat gaat langzaam hoor.'</p> <p>4.7: Truus: 'het ergste is dat u denk ik niet meer naar buiten kan hè, ja vroeger ging u overal heen.' mB: 'dat gaat niet meer, ik ben te moe.'</p> <p>4.8: Truus: 'u slaapt wel goed, dus hoe zou het dan komen dat u zo moe bent?' mB: 'ja dat is ook mijn leeftijd hoor, ik ben onderhand al 84.' Truus: 'je kan niet alles op de leeftijd afschuiven hoor.' mB: 'een heleboel wel hoor.' *diepe zucht* *Truus en Heleen lachen er een beetje om* mB: 'Ja misschien mag ik dat zelf bepalen, maar dat mag niet, er is altijd eentje die bepaalt.' H: 'wie wat bepaalt?' mB: 'of ik genoeg slaap, of ik dit doe of dat doe.' Truus: 'nee, maar dan klaagt u erover, 'ik ben zo moe'.' mB: 'ik ben ook heel erg moe. Nou gaan jullie nu maar op de foto.' *Heleen en Truus lachen weer een beetje* H: 'Ze zit al op de foto. De film gaat over jou, over hoe het is om ouder te worden en alle problemen die daarbij komen en of je op jezelf kan blijven wonen of niet.'</p> <p>4.9: Truus: 'ja het is natuurlijk ook heel moeilijk, als je hier blijft dan lig je zo misschien wel een keer op de grond.'</p> <p>4.10: mB: 'ik lig zomaar niet op de vloer. Truus: 'nee tot nu toe is het gelukkig niet gebeurd.' mB: 'nee, dus waarom zou het dan morgen wel gebeuren, wat is dit voor onzin. Ik ga de krant lezen en ik bemoei me er niet meer mee, zoek het maar uit samen.' *Truus lacht* mB: 'ja kom op, hè, hè.'</p> <p>4.11: H: 'dit vind ik ook het lastige, ik kijk er tegenaan, mam jij beleeft het anders.' mB: 'Ja natuurlijk, ik ben ik.'</p> <p>4.12: Truus: 'en dat u soms maandenlang dezelfde kleren aan heeft.' mB: 'WAT?' *Truus moet lachen* Truus: 'ja daar heeft u geen last van, maar wij zien dat dan.' mB: 'dat ik dezelfde</p>	<p>Probleemstelling: problemen in het dagelijks leven</p>	<p>Ethos</p>	<p>Verskil met vroeger, vroeger ging mB vaker naar buiten.</p> <p>Verlies autonomie, er is altijd iemand die bepaalt.</p> <p>Belemmeringen/aftakeling in het dagelijksleven.</p> <p>Last op schouders van Heleen/Heleen heeft het er moeilijk mee.</p> <p>Stemmingswisseling/boosheid van mB.</p>

	<p>kleren aan heb, dat lieg je.' Truus: 'ja nee inderdaad, dit is pas van vorige week. Dat komt omdat Heleen u daarbij geholpen heeft.' mB: 'godverdorie'.</p> <p>4.13: Truus: 'wast u uw haar wel, of hoe doet u dat?' mB: 'mijn god wat zijn jullie bezig,' *Truus moet lachen* mB: 'flikker allemaal op, Jesus Christus, mag ik nog mijzelf zijn.' H: 'waarom word je nu zo boos?' mB: 'wat een stelletje zeikerts.' H: 'mam we willen gewoon weten of je ergens hulp bij kan gebruiken.'</p>			
A5. 5 shots	<p><u>Gesprek tussen Heleen en haar vriend Bart, spreekt twijfels uit over wat te doen met de situatie van mB.</u></p> <p>5.1-5.2: H: 'ik twijfel dus de hele tijd wat ik moet doen.' Bart: 'als ze nu van de trap lazert of struikelt of als er iets gebeurd dan is het gewoon afgelopen zeg maar.'</p> <p>5.3: Bart: 'hoe kan het nog erger worden dan dit?' H: 'niet echt nee, naja ze kan nog meer vervuilen en nog meer vermageren. Ze eet veel te weinig.'</p> <p>5.4: Bart: 'en als zij echt gelukkig is, als dit haar maximale geluk is dat zij nog kan krijgen, ondanks pijn enzo...' H: 'maar dat vind ik nou juist zo moeilijk. Is zij inderdaad gelukkig? Of kan ze niet meer bedenken dat ze gelukkiger kan zijn.'</p>	Probleemstelling: Noodzaak van de situatie, Heleen is in dubio wat te doen.	Ethos/pat hos	Last op schouders van Heleen
A6. 10 Mei 1 shot	<p><u>Heleen wilt dat mB de rollator gebruikt, mB heeft hem al vaker gebruikt. mB kritiek op rollator.</u></p> <p>6.2: mB komt van de WC, H zet de rollator klaar en wilt dat ze de rollator gebruikt. H: 'je mag best een hulpmiddel gebruiken'. *duwt rollator naar mB* mB: 'ja dat weet ik, maar ik wil het zelf doen.' H: 'probeer het eens'. *mB loopt met rollator richting de bank*</p> <p>6.3: mB: 'het doet zo zeer, het doet zo zeer.' H: 'oh mam, je zit weer.' *mB hijgt* H: 'Dit breekt mijn hart mam.'</p>	Rollator niet de beste oplossing.	Logos	Heleen heeft het moeilijk haar moeder zo te zien, medelijden.
A7. 12 Mei 8 shots	<p><u>Heleen blijft bij mB slapen, gesprek met mB. Heleen huilt het is moeilijk om te zien dat mB zoveel pijn heeft.</u></p> <p>7.2: <u>Heleen huilt.</u> Heleen heeft een gesprek met mB over dat ze bij mB blijft slapen en over Ton (haar ex) en Bart (haar huidige vriend).</p> <p>7.3: Heleen huilt niet omdat het uit is met Ton, dat is al een tijd terug, maar om mB. mB: 'Dat moet je niet doen, <u>kijk mijn tijd in op een gegeven moment om</u>, en jij moet nog even door.' 'Zullen we maar samen thee in schenken?' H: 'Het is niet leuk om te zien.' mB: 'nee het is niet leuk, maar Heleen over een tijdje ben ik er echt niet meer hoor. Daar moet je toch aan wennen.' H: 'het is niet leuk om te zien dat je zoveel pijn hebt.'</p> <p>7.4: mB: 'Als we nou vannacht geslapen hebben, zullen we ons dan niet beter voelen morgen? Dat denk ik wel.'</p> <p>7.5: Het komt weer als een verrassing voor mB dat Heleen blijft slapen.</p>	Bewijs cognitieve achteruitgang, bewijs problemen dagelijks leven, bewijs liefde voor moeder, last op schouders van Heleen	Logos/ Pathos	Heleen heeft verdriet over de situatie van haar moeder. mB wil van onderwerp veranderen, H gaat erover door.

	7.6-7.7: Begin van de nacht, Heleen en mB doen alle lampen samen uit en mB gaat in het donker de trap af. Heleen filmt. mB: 'het doet zo zeer.'			
A8. 13 MEI 6 shots	<p><u>Ochtend bij mB. Heleen heeft telefoongesprek met de huisarts (ND)</u></p> <p>8.3-8.4: moeder komt in de ochtend de trap op. mB: 'Ik dacht niet dat jij er nog was.' H: 'Ja, ik ben met ontbijt bezig.' Moeder komt met moeite de trap op. Camera moet aan de kant van mB.</p> <p>ND telefoongesprek tussen Heleen en de dokter van mB:</p> <p>Probleemstelling dagelijks leven van mB: hygiëne problemen en gaat cognitief achteruit. Case-manager dementie, die dan hebben dan een team, maar moeder weigert alles. De generator en Truus zijn bij haar thuis geweest en hebben <u>geconstateerd dat ze beginnend dementerend</u> is. Daarnaast heeft ze veel pijn. Dokter stelt voor een andere locatie te vinden.</p> <p><u>mB weigert alles van de huidige hulp.</u> Heleen vertelt dat ze er nu met het filmen ook dichterbij staat dan iemand normaal zou zijn.</p> <p>Dokter: 'Is er geen mogelijkheid om een <u>andere locatie</u> te vinden voor die vrouw'.</p> <p>H: 'In hoeverre.. ja <u>je kan iemand niet dwingen.</u>' H vraagt: 'maar ik kan als dochter dus gewoon zeggen, "mam het is nu klaar je gaat naar een aanleunwoning" of wat dan ook?' De dokter stemt in dat ze dat gewoon kan doen: 'je zegt gewoon "ik vind het niet verantwoord meer, we gaan nu behoeften omdraaien. <u>Toen ik klein was heb je voor mij gezorgd, nu doe ik het ook.</u>" Zo moet je het brengen natuurlijk. Het kan niet meer zo, klaar.'</p>	Bewijs cognitieve achteruitgang (dementie geconstateerd), bewijs problematiek dagelijks leven, bewijs case-manager team dementie helpt niet Oplossing: andere locatie	Ethos	mB weigert alle hulp, koppigheid. 'toen ik klein was heb je voor mij gezorgd, nu doe ik het ook'
A9. 7 shots	<p><u>Gesprek tussen Heleen en mB, Heleen wil de laatste jaren van mB haar leven zo mooi mogelijk maken, mB heeft geen zin meer in het leven.</u></p> <p>9.2: H: 'je bent echt oud aan het worden.' mB: 'zeg dat wel, alles is me eigenlijk te veel.' H: '<u>ik heb me voorgenomen om de laatste jaren van je leven (...) dat alles wat ik kan doen om die zo leuk mogelijk te maken, wil ik doen.</u>'</p> <p>9.3: mB: 'jij begrijpt niet dat ik het zat ben'.</p> <p>H: 'ja dat snap ik wel, maar dat vind ik heel moeilijk te accepteren'.</p> <p>9.4: H: 'oh mam ik hou zo van je.' mB: 'ja wat zou je zeggen.' H: 'ik hou van je.' mB: 'ja dat weet ik, ik hou ook van jou, maar ik kan het even niet doen zoals ik het wil.'</p> <p>9.5: mB: '<u>hoe komt er bij mij een einde aan?</u>' H: 'maar wil je dat?' mB: '<u>ja ik ben het een beetje zat, want ik kan geen kant op.</u>'</p> <p>9.6: H: 'ja mam, ik ga je niet helpen om er een einde aan te maken'. mB: 'Nee dat hoeft ook niet, het moet vanzelf gaan. Dat weet ik wel, maar daarom kan het je wel eens in de weg zitten.'</p>	Bewijs mB is niet gelukkig in huidige situatie: mB: geen zin meer in het leven. Heleen toont liefde en wilt er alles aan doen om de laatste jaren zo mooi mogelijk te maken.	Pathos	Heleen toont liefde voor mB en wilt er alles aan doen de laatste jaren van mB zo mooi mogelijk maken. mB verlangt naar de dood.

<p>B10. 11 shots</p>	<p><u>Gesprek tussen Heleen en Peter (mantelzorgwoningspecialist) om een huisje in de tuin te laten bouwen voor mB.</u> Hij legt uit dat er alleen een mantelzorgwoning kan komen wanneer er sprake is van een mantelzorgrelatie. Peter: 'De wet is aangepast dat je eigenlijk op een heel aantal plekken in je tuin een faciliteit kan maken voor mantelzorg. Er moet ook een mantelzorg relatie zijn, (...) anders vervalt de hele situatie van het vrij wonen.' <u>Telefoongesprek (ND) daarover tussen Heleen en mB.</u> 10.5-10.11: Heleen belt haar moeder en vertelt over de mantelzorgwoningspecialist die zojuist langs was geweest. Over 'dat huisje' wat ze in haar tuin wilt laten zetten voor haar moeder. H: 'hij kwam naar de tuin kijken of hij daar geschikt voor was, want ze takelen dat huisje gewoon de tuin in.' (...) 'en dan kan jij erin.' mB: 'En wanneer is dat dan?' H: 'Nou, als ik akkoord ga enzo, en jij akkoord gaat. Dan kan je er over een maand al inzitten hier.' mB: '<u>wat doe ik met mijn boekenkast hier?</u>' H: 'mam je moet je niet zo druk maken over die boekenkast.' mB: '<u>alles overvalt me een beetje, zo moet je het zien.</u>' H: 'we hebben het er al best vaak over gehad, maar je vergeet het steeds, dat is het nadeel.' mB: 'Nee ik vergeet het niet, naja je moet het maar bekijken. Ik zie het allemaal wel Heleen.' H: 'Ja, komt goed, komt goed.' 10.11: Peter vertelt dat het terras zo aangelegd moet worden als looppad naar het huisje, zodat het met een rollator te doen is.</p>	<p>Oplossing voor dagelijkse problemen: mantelzorgwoning</p> <p>Probleem mB: wat te doen met de boekenkast? Oplossing: niet zo druk over maken, Heleen regelt het wel.</p>	<p>Ethos</p>	<p>Angst verlies autonomie.</p>
<p>B11. 1 JUN 5 shots</p>	<p><u>Gesprek tussen Ton, Heleen en mB, mB ziet het leven niet meer zitten</u> 11.2: Ton legt uit wanneer camera loopt, als het rode lampje brandt. Ton: 'als je wilt dansen en vrolijk wilt doen, alleen doen als ie uit staat. Anders geef je een verkeerd beeld. Want je bent moe en je wilt niet meer, toch?' (...) T: 'Maar het leven is beroerd?' mB: '<u>Heel beroerd.</u>' <u>Ze zou wel een pil slikken, om dood te gaan, want ze is het zat</u> en dat is iets wat Heleen en Ton niet begrijpen. 11.3: Haar lichaam doet pijn en ze kan niks meer, daarom is ze het zat. Ton stelt voor dat er iets tegen de pijn gedaan kan worden. Er kan niets tegen de pijn gedaan worden volgens mB. 11.4: Heleen gaat een andere huisarts zoeken als ze straks samen in Hilversum zijn (als moeder bij haar in de tuin woont). Haar eigen huisarts zegt dat alleen pijnbestrijding een optie is, daarom heeft ze morfinepleisters en paracetamol. Ton: 'en helpt dat een beetje?' mB: '<u>Als ik ze neem wel.</u>' T: 'Ja dat is meestal zo met medicijnen, je moet ze wel nemen.' H: 'Ja, ze vergeet ze dus heel vaak.' 11.5: mB: 'maar dan heb ik nog een ander verhaal, wat doen we met al die boeken?' *Heleen begint te lachen* T: 'Ja die moet je houden, ik zou ze gewoon meenemen naar je nieuwe huis.'</p>	<p>mB ziet het leven niet meer zitten. Probleem: pijnbestrijding helpt niet (door cognitieve problemen) Oplossing: andere huisarts in Hilversum</p> <p>Probleem mB: wat te doen met de boekenkast? Oplossing: gewoon meenemen.</p>	<p>Ethos</p>	<p>Dood staat centraal, angst voor de aftakeling. <u>De dood is een verlossing.</u></p> <p>Cognitieve problemen verslechteren de fysieke problemen.</p>

<p>C12. 14 shots</p>	<p><u>Mantelzorgwoning komt in de tuin van Heleen.</u> 12.1-12.2: Bouw in tuin van Heleen voor het mantelzorghuis. 12.3: Heleen filmt Bart in bed, hij moet opstaan, het is 'huisdag'. Ze moeten om 11:00 langs de snelweg staan om 'het konvooi' te filmen. 12.5: H: 'Dit is toch een bizar idee, dat dit gewoon het huisje van mijn moeder wordt.' De woning wordt de tuin ingetakeld. 12.13: Bouwvakker: 'Hij staat.' H: 'Het is gelukt hè!' Bouwvakker: 'Helemaal waterpas.'</p>	<p>Oplossing: mantelzorgwoning wordt tot stand gebracht</p>		<p>Enthousiasme van Heleen over de mantelzorgwoning.</p>
<p>C13. 4 JUN 4 shots</p>	<p><u>Gesprek tussen Heleen en mB over het 'liefdesleven' van Heleen en aankondiging van de verhuisdatum. mB eet toetje, praat met Heleen over Ton en Bart, het was de trouwdag van Ton en Heleen.</u> 13.2: H: 'het is vandaag 4 juni, weet je wat dat voor dag dat is?' mB: 'ik zou het niet weten.' H: 'dat was mijn trouwdag.' mB: 'jouw trouwdag? Oh gefeliciteerd nog, dat wist ik niet.' H: 'ja ik ben inmiddels gescheiden.' 13.3: H: 'Ik ben niet meer met Ton.' mB: 'helemaal niet meer?' H: 'naja ik ken hem nog wel, we waren laatst nog bij je Ton en ik. We zijn nog wel vrienden.' mB: 'maar voor de rest is het uit, en dat vind je niet erg?' H: 'nou het is al twee jaar uit. (...) We hadden liever samen oud geworden, maar dat ging niet meer.' 13.4: mB: 'Heeft hij nu een ander?' H: 'Nee.' mB: 'maar jij wel.' H: 'Ja, Bart.' mB: 'Ja, Bart is jonger dan jij.' H: 'Oh dat heb je wel onthouden!' mB: '<u>Ja natuurlijk, ja ik onthoud wel een paar dingen.</u>' H: 'ja dat is waar. Oh ik ben blij dat je dat lekker vindt mam.' mB: '<u>ja dit gaat erin.</u>' H: 'dat is goed want je moet aansterken voor de verhuizing.' mB: 'oh jesus. Wanneer gaan we verhuizen?' H: '1 juli.' mB: '1 juli?'</p>	<p>Bevestiging cognitieve achteruitgang</p>		<p>Genieten van de kleine dingen</p>
<p>C14. 1 JUL 16 shots</p>	<p><u>Verhuisdag</u> 14.1-14.2: Tuiniers zijn aan het werk en maken de tuin op orde. 14.3: H: 'Je gaat vandaag mam.' 14.4: mB: 'ja, dat had je gisteren moeten zeggen.' H: 'dat heb ik gisteren echt heel vaak gezegd. En het staat op je briefje.' *Heleen laat het briefje zien* mB: 'op 1 juli.' H: 'en wat is het vandaag? 1 juli.' *laat klok zien in beeld* *Olivia geeft brood aan haar oma* Olivia: 'je moet ook wel wat water drinken hè oma, het is zo warm.' 14.5: mB zit tegen rugleuning van de bank, Olivia zit rechts naast haar op het puntje van de bank, handen over haar knieën. H: 'Ze komen eraan mam!' mB: 'Als jij het maar regelt, ik doe niks hoor.' O: 'ga jij maar rustig je ontbijt eten.' mB: 'ja dat doe ik ook.' 14.7: mB: 'had je niet even kunnen bellen dat je zou komen?' 14.8: H: 'ik ben elke dag geweest en ik heb het opgeschreven.'</p>	<p>Oplossing: mB gaat in mantelzorgwoning.</p>	<p>Pathos/ Logos</p>	<p>Heleen verleent goede mantelzorg. Verlies autonomie van mB, alles om haar heen wordt weggenomen. Heleen wilde die situatie voorkomen, maar het liep wat anders.</p>

	<p>14.10: H: <u>'hoe vind je het?'</u> mB: <u>'vreselijk.'</u> H: <u>'dit wilde ik nou net niet.'</u> *Heleen geeft haar moeder een zoen* H: <u>'Ik wilde dat we dit zouden doen als je weg was, maar het loopt een beetje anders.'</u></p> <p>14.18: mB verlaat het huis en buurman komt nog gedag zeggen. Buurman: 'Nou tot ziens, ik geef u nog een hand want ik weet niet of ik u nog een keer levend zie.' <u>'fijn dat uw dochter zo goed mantelzorg verleend.'</u> mB: 'hou je goed, groeten aan je vrouw.'</p> <p>14.22: mB: 'boedaboedabuste het doet zo zeer.' O: 'rustig maar, nu kan je even zitten ja.' mB zit in passagiersstoel van de auto.</p> <p>14.24: mB: 'en het is ook in Almere?' H: 'Nee, in Hilversum.'</p>			
<p>C15. 1 JUL 15 shots</p>	<p><u>mB komt aan in haar nieuwe huis</u></p> <p>15.1: H: 'nou dit is het mam.' mB: 'ik ga erin.' Heleen rijdt mB het huis binnen waar Olivia staat te wachten. H: 'en wat staat daar?' mB: <u>'De bank.'</u></p> <p>15.3: Heleen helpt mB op de bank Olivia zet rolstoel weg. mB slaakt een diepe zucht zodra ze zit: 'phoe, nooit meer.' En ze lachen. Olivia gaat naast moeder op de bank zitten en Heleen zit aan de andere kant op de armluning.</p> <p>15.4: H: 'maar hoe vind je dit nou?' mB: 'ja geweldig.' H: 'heb je je badkamer al gezien?' *Heleen wijst in de richting van de camera* mB: 'ja denk je dat ik helemaal die kant op gelopen heb, nee natuurlijk niet. Dat kan ik toch niet.'</p> <p>15.5: H: 'daar komt je tafel.' mB: 'oh geweldig, dan doe ik mijn voeten erop.'</p> <p>15.6: H: 'en hoe vind je je uitzicht?'</p> <p>15.7: H: 'kijk, zie je dat huis daar? Dat is mijn huis, daar woon ik.'</p> <p>15.13-15.15: <u>Heleen geeft bloemen aan mB.</u> Staat op kaartje: 'welkom in Hilversum, Heleen en Bart.' H: 'Bart is mijn vriend.' mB: 'ja dat weet ik.'</p>	<p>mB is blij in het nieuwe huis.</p>	<p>Logos/ Pathos</p>	<p>Bank wordt benadrukt.</p> <p>Heleen geeft bloemen aan mB</p>
<p>D16. 2 JUL* 5 shots</p>	<p><u>Ochtend in het nieuwe huis, mB wordt ongelukkig wakker. Heleen komt naast mB in bed liggen.</u></p> <p>16.2: H: 'hoe voel je je?' mB: <u>'beroerd.'</u> H: 'ja, waarom?' mB: <u>'omdat niks meer van mij is.'</u> H: 'nou het bed is van jou.' mB: 'ja dat is ook alles.' H: 'mag ik erbij komen liggen.'</p> <p>17.3: <u>Heleen gaat onder de dekens naast moeder liggen.</u> mB: 'ja het huis is mooi, maar ik voel me er niet zo thuis.' H: 'ja dat is dan even wennen mam.' mB: 'dat is nog het ergste.' mB wil terug naar het andere huis, maar dat is opgezegd. Daar staan ook geen spullen meer in.</p> <p>17.4: mB: <u>'ik kan wel janken. Omdat ik het zo vreselijk vind.'</u> H: 'ik dacht dat je er blij mee zou zijn, denk je dat dat nog komt.' mB: 'dat weet ik niet Heleen.'</p> <p>17.5: H: 'ben je nog op geweest vannacht?' mB: 'ja, ik kon niet slapen.' mB wilt naar huis, maar alles is verhuisd. mB: 'oh oh, hoe hebben jullie het zo kunnen verzinnen?'</p> <p>* dit wordt geïmpliceerd door de constante chronologie, maar niet aangetoond.</p>	<p>Probleem: mB is ongelukkig. Heleen had goede intenties met de verhuizing.</p>	<p>Pathos/ Logos</p>	<p>Verlies gevoel van eigendom. mB voelt zich beroerd.</p> <p>Heleen geeft steun.</p>

<p>D17. 3 JUL 2 shots</p>	<p><u>mB is alles kwijt in het nieuwe huis.</u> 17.1: mB: 'ik kan het nergens vinden Heleen, nergens.' 17.2: H: 'wat kan je niet vinden dan?' mB: 'mijn leven.' H: 'maar hoe vind je het huis?' mB: 'ja dat zal wel goed zijn. Ik kan er niet veel mee doen. Ik ben ook alles kwijt, ik ben mijn potlood kwijt. Kan jij dat vinden?' (...) 'ohoh ik ben alles kwijt.' H: '<u>wat ben je nog meer kwijt?</u>' mB: '<u>mijzelf.</u>' *begint te lachen*</p>	<p>Probleem: mB heeft moeite met de veranderingen van het nieuwe huis. Bevestiging cognitieve problemen.</p>	<p>Logos</p>	<p>mB is alles kwijt</p>
<p>D18. 4 JUL* 3 shots</p>	<p><u>mB wil de krant halen, heeft haar rollator niet meer want ze denkt dat ze de trap nog af moet.</u> 18.2: H: 'mam, wat ga je doen?' mB: 'de krant halen.' H: 'dat haal ik toch even voor je.' mB: 'oh graag, mag ik even aan je arm die kant op lopen.' (...) H: 'maar kan je niet beter je rollator pakken?' mB: '<u>ja maar ik moet de trap af.</u>' H: '<u>je hoeft de trap niet af, er is geen trap.</u>' mB: '<u>waar is die dan?</u>' H: 'je bent toch op het gras, er is toch geen trap meer.' mB: 'maar ik moet toch naar beneden voor mijn krant?' H: 'waar dan?' mB: 'weet ik niet meer. Mag ik even naar huis dan?' H: 'dan pak ik je krant wel.' mB: 'ja graag.' * dit wordt geïmpliceerd door de constante chronologie, maar niet aangetoond.</p>	<p>Probleem: mB heeft moeite met de veranderingen van het nieuwe huis. Bevestiging cognitieve problemen.</p>	<p>Logos/ Pathos</p>	<p>mB is in de war Cognitieve achteruitgang versterkt de fysieke achteruitgang</p>
<p>E19. 5 JUL 2 shots</p>	<p><u>Gesprek tussen Heleen en mB over dementie</u> 19.2: mB: '<u>soms hè dan heb ik van die rare gedachtes, leeft mijn moeder nog? Leeft mijn vader nog? Maar die zijn er geen van twee, maar waarom heb ik die gedachtes dan?</u>' H: 'nou dat is denk ik deel van, ja jij zegt ik ben niet dement, maar je bent wel een beetje dementerend.' mB: 'oh dat zou best wel eens kunnen hoor, wat je zegt.' H: 'niet heel erg, want je weet nog heel goed wie ik ben en al die dingen. <u>Maar in je hoofd, dat komt door vaten in je hersenen die het niet meer goed doen. Dat heet vasculaire dementie.</u> Maar het is nog niet heel erg, maar daardoor is het in je hoofd soms een beetje in de war. En dan kan je ineens denken aan je vader of je moeder. <u>Of dan denk je dat vroeger nu is, dat soort dingen.</u>' mB: 'heel raar is dat, dat is zo raar.' H: 'maar denk je dan dat je nog een kind bent?' mB: 'ik weet helemaal niet hoe ik over mijzelf denk, dat is nog het gekke. Ik weet dat jij daar zit, ik weet dat ik hier zit. Ik weet dat we los van elkaar zijn, maar jij bent mijn kind en ik ben je moeder, maar verder weet ik niets. Dat is heel gek hoor.' H: 'wat weet je dan niet?' mB: 'hoe we verder met elkaar op moeten trekken. Dat weet ik niet.' (...) mB: 'jij zit in dat huis wat we nu zien. Oh oh als je me maar helpt denk ik dan.' H: 'natuurlijk help ik je.'</p>	<p>Probleem: dementie Oplossing: Heleen helpt</p>	<p>Ethos De diagnose =feitelijk bewijs.</p>	<p>Medische diagnose Gedachten dat vroeger nu is. Heleen helpt.</p>
<p>E20. 17 JUL 4 shots</p>	<p><u>Klok opwinden, slagwerk 'repareren'.</u> Klonk eerst dof en maakt vervolgens weer mooi geluid. 20.1: mB: 'wat doe je?' H: 'ik wind de klok op.' 20.2: mB: 'nou ik ga staan.' H: 'zie je die rode knop naast je? Dat is doortrekken.' mB: 'maar hij doet niets.' H: 'dat komt, niet schrikken, er komt een geluid.' mB: 'help je me even?' *H komt het beeld ingelopen en doet de badkamerdeur open* mB loopt met rollator uit de badkamer. 'boedaboedaboeste het doet zo zeer'. mB: 'moet je even dat fototoestel weghalen.'</p>	<p>Oplossing: tijd geeft gewenning Voor probleem: mB heeft moeite met de veranderingen.</p>	<p>Logos</p>	<p>Reparatie klok metafoor voor het helende effect van tijd.</p>

	<p>20.3: mB ploft neer en slaagt een diepe zucht.</p> <p>20.4: mB: 'nou moet 'ie nog dicht.' (over de klok) H: 'ja ik moet hem nog even aan de praat zien te krijgen.' H loopt van achter de camera naar de klok. mB: 'ja dan moet je hem even opwinden, er zit toch een sleutel in. (...) Dan moet je even de slinger aanzetten.' H: 'oh dat is het.' De klok doet het, maar hij klinkt een beetje dof. Er zit een papiertje tussen de bel en het slagwerk. Papiertje wordt weggehaald en de klok slaat harder, Heleen begint je juichen. De tijd wordt goed gezet.</p>			
<p>E21. (diverse dagen)</p> <p>9 shots</p>	<p><u>Reeks herinneringen maken & genieten van de kleine momenten.</u></p> <p>a. <u>Met kleinzoon Sam en hond op de bank, mB hoeft hem niet.</u></p> <p>21.1: mB: 'maar ik moet hem niet hoor. Hij is me te zwaar.' Sam: 'je kan hem gewoon aaien. Hij is lief.' mB: 'hij neemt hem op de foto en dan moet hij juist op mijn schoot, in plaats van dat hij hem op zijn eigen schoot pakt.' Sam: 'doe hem eens aaien, hij is lief.' mB: 'waarom, jij bent ook lief, ga ik ook niet aaien.' *Sam, H en mB lachen*.</p> <p>b. <u>Perzik eten</u></p> <p>21.2: H: 'dat is een perzik. Maar je kan hem met schil en al eten hoor.' mB: 'heerlijk! God wat lekker! Ja dat heb ik zo'n tijd niet gegeten.' *H lacht* H: 'ik wist niet dat ik je zo blij kon maken met een perzik.' mB: 'Heleen dit is zo lekker, daar heb je geen idee van.'</p> <p>c. <u>Brief voor mB voor als ze het even niet meer weet (geeft commentaar op de inhoud van de brief)</u></p> <p>21.4: mB omringt met kranten en leest een brief van Heleen voor. mB: 'Dit is jouw huis, je woont in Hilversum in je eigen huis in de tuin van Heleen. -staat geen adres bij – Heleen woont met Bart en de honden in het huis dat je vanaf de bank kan zien. Je mag hier zo lang blijven als je wilt – dat weet ik – Je mag doen wat je wilt, er is eten in de koelkast. Je kunt de krant lezen of een puzzel maken. Binnenkort kun je ook TV kijken, dat is Heleen aan het regelen.' H: 'nou dat is inmiddels geregeld.' mB: 'Ja precies. Je kunt een puddinkje nemen, die staan in de kast boven de koelkast en in de koelkast. Er komt drie keer per dag iemand van de thuiszorg om je te helpen met je medicijnen en dergelijke. – nou dat is niet altijd zo, maar goed – De NRC komt elke dag behalve zondag, Heleen brengt hem naar je toe. – Heb je hem bij je dan? –' H: 'ik ga hem zo halen.' *ze lachen allebei*</p> <p>d. <u>Humor van mB</u></p> <p>21.5: Ton: 'wat ben jij klein.' Constateert hij kijkend naar het beeldschermje van de camera die hun filmt. mB: 'ja maar zij zit omhoog.' Ton: 'ja dat is waar, maar ik zit niet omhoog. Maar je bent zo klein.' mB: 'ja ik ben aan het schompelen.' *ze lachen alle drie*</p> <p>e. <u>Heleen constateert dat het lopen makkelijker gaat</u></p>	<p>Probleem: cognitieve achteruitgang</p> <p>Oplossing: Heleen helpt (brief en genieten van de kleine momenten in de tijd die er nog is en tijd samen doorbrengen.</p>	<p>Logos/ pathos</p>	<p>Genieten van de kleine dingen. Gelukkig zijn met de tijd die er nog is.</p> <p>Persoonlijkheid en humor van mevrouw Breed wordt benadrukt.</p> <p>Heleen helpt mB</p>

	<p>21.6: mB: 'Het doet zo zeer. Het doet zo zeer.' Tijdens het lopen. H: 'het gaat ietsjes beter nu.' mB: 'nou gelukkig.'</p> <p>f. <u>Heleen legt mB de telefoon uit</u></p> <p>21.7: Heleen legt aan mB uit hoe de telefoon werkt. Ze hebben een telefoongesprek naast elkaar. H: 'en hoe bevalt je nieuwe huis?' mB: 'Ja prima, en ik vind de zon ook lekker, maar het is een beetje te heet.' H: 'Dan gaan we zo weer naar binnen. (...) Dan zal ik je wel helpen.' 'Weet je nu waar ik woon? (...) nee ik woon daar.' mB: 'Oh ze woont daar, nou dat weet ik nog niet maar daar kom ik wel achter.' Heleen legt uit hoe ze moet ophangen. Dan gaan ze weer naar binnen, want mB vindt het te warm worden.</p> <p>g. <u>mB voelt zich prettiger</u></p> <p>21.8: H: 'Ik vind je wel vrolijker. Je lacht meer, je bent wel wat blijer. Ik heb het idee...' mB: 'laten we het heel voorzichtig zeggen.' H: 'ja ik zeg het heel voorzichtig, je bent hier nu <u>ruim een maand</u> dus en ik zit dat allemaal te bekijken en ik vind je vaker vrolijk.'</p> <p>21.9: mB: 'nou ik voel me hier, ja prettiger, prettiger.'</p>			
F22. 14 AUG 3 shots	<p><u>Aankondiging heupoperatie voor mB, als resultaat van testen in het ziekenhuis.</u></p> <p>22.2: H: 'en ik heb nieuws mam.' mB: 'wat dan?'</p> <p>22.3: H: 'We zijn naar het ziekenhuis geweest en daar hebben ze een foto van je heup gemaakt. Nu heeft de dokter vandaag gebeld en die zegt je heup is echt helemaal versleten en die zit helemaal vast. Dus die arts zegt, daar moeten we wat aan doen. Want als we daar niks aan doen, dat gaat gewoon niet. Zij zei, alleen als je nu terminaal ziek zou zijn, dan zouden ze er niks meer aan doen. <u>Ze zegt, je moeder is op zich nog zo vitaal en op zich nog zo goed, want je bloed was ook nog goed, dat we er wat aan gaan doen.</u>' mB: 'oh, en wat?' H: 'ja, opereren.' mB: 'oh Jezus, en dan krijg ik een nieuwe heup.' (...) 'en wie geeft die?' H: 'het ziekenhuis.' mB: 'ja dat begrijp ik, maar die moeten ze ergens vandaan halen.' H: 'die maken ze, je hebt kunststof heupen. Je krijgt een hele nieuwe heup en dan is je pijn. Meteen. Weg.' mB: 'oh godzijdank.'</p>	<p>Probleem: Pijn en moeite met lopen Oplossing: Heupoperatie, nieuwe heup.</p>	Ethos	Heleen wilt mB van de pijn in haar been af helpen.
F23. 25 SEP 9 shots	<p><u>mB is in het ziekenhuis om de heupoperatie te ondergaan.</u></p> <p>23.5: H: 'ze hebben net bloed geprikt. (...) Hé dat roze ding staat je goed.' mB: 'word ik straks geopereerd?' *Heleen knikt*</p> <p>23.6: Heleen vouwt kleren op en legt ze in de kast van de kamer. mB: 'ik hoef hier toch niet zo lang te blijven?' H: 'nou hier een paar dagen en dan ga je revalideren en dan ben je ook nog ...' mB: 'hoeveel dagen weg?' H: 'misschien een paar weken, ik weet het niet precies.' 'Als je straks gaat revalideren en je krijgt fysiotherapie. Hoe sneller het lukt, des te sneller kan je naar huis.' mB: 'Ja dat weet ik.'</p> <p>23.7: Heleen zit nu op bed. H: 'het is goed mam, het is goed.' mB: 'Ja.'</p>	<p>Probleem: Pijn en moeite met lopen Oplossing: Heupoperatie, nieuwe heup.</p>		Humor

	<p>23.8: Verpleegster staat bij het bed, Heleen zit op het bed bij mB. Verpleegster vraagt of de ring af kan voor de operatie. Heleen grapt dat ze de ring gaat verpanden. Horloge moet ook af voor de operatie.</p> <p>23.9: Heleen grapt dat mB ook haar navelpiercing nog moet uitdoen. *verpleegster en Heleen lachen* mB: 'nou is ze even helemaal gek.' Verpleegster zegt gedag en loopt de kamer uit.</p>			
<p>F24. 25 SEP 15 shots</p>	<p><u>Operatie is goed gegaan, mB voelt zich rottig maar vindt het fijn dat Heleen er is. Onderste kunstgebit doet pijn, Heleen gaat ernaar laten kijken.</u></p> <p>24.10-24.12: tussenbeelden van in het ziekenhuis, met treurige rustige pianomuziek.</p> <p>24.13: Heleen loopt ziekenhuiskamer van moeder binnen, zij heeft zojuist de operatie gehad. mB: 'Hoi Heleen.' H: 'Hoi, hoe is het?' mB: 'Wat ben ik blij dat jij er bent.' H: 'ja dat dacht ik al.' Heleen geeft haar moeder een zoen. 'je bent geopereerd.' mB: 'ik weet het.' H: 'hoe voel je je?' mB: 'rottig.' Heleen lacht. H: 'dat verbaast me niks.'</p> <p>Shot 14: H: 'de operatie is helemaal goed gegaan. Je hebt een nieuwe heup.' Heleen doet het kunstgebit in bij mB. Links doet het zeer met kunstgebit, dus ze doet alleen haar bovengebitt in. Heleen gaat wel even de tandtechnicus vragen om hij ernaar wilt kijken (later).</p> <p>24.15: mB: 'wat ga jij doen?' H: 'nou ik blijf nog even bij je.' mB: '<u>oh gelukkig. Je mag eigenlijk niet weg.</u>' Heleen lacht. H: 'mag ik nooit meer weg.' mB: 'Nee.'</p>	<p>Oplossing: operatie is goed gegaan.</p> <p>Probleem: mB voelt zich rottig en het kunstgebit doet pijn.</p> <p>Oplossing: Heleen gaat ermee naar de tandtechnicus.</p>	Ethos/ Pathos	<p>mB wilt niet alleen zijn.</p> <p>Heleen zit behulpzaam naast het bed van mB</p>
<p>F25. 9 shots</p>	<p><u>mB mag uit het ziekenhuis, wordt naar het revalidatie centrum 'Amaris Gooizicht' gebracht</u></p> <p>25.1: H: 'Ze zegt nog steeds ik heb pijn ik heb pijn.'</p> <p>25.2: Verpleger: 'toch vind ik dat relatief meevallen. Tenminste zoals ik dat van de buitenkant kan bekijken. Ze is vanmorgen gewassen en toen is ze gedraaid, dat zijn eigenlijk de grootste pijnmomenten. En eigenlijk ging dat vrij makkelijk.' H: 'oké, dus dat is een goed teken.'</p> <p>25.3: mB: 'oké, bedankt hè.' Verpleger: 'Niet vergeten af en toe wat te drinken. Waar heb je zin in?' mB: 'nou nergens.' Toch maar even wat proberen strakjes. H: 'dat zegt ze de hele tijd, 'strakjes.' Verpleger zegt gedag en loopt weg. Zuster (staat buiten beeld, aan voeteneinde van het bed) en zij wilt nog weten wat mB vanavond wilt eten. mB zegt op alles nee, maar ze moet iets kiezen. Zuster begint met opnoemen van de lijst.</p> <p>25.4: zuster leest lijst door, mB zegt veel nee.</p> <p>25.5-25.9: mB vertrekt uit het ziekenhuis</p> <p>25.9: H: 'dan gaan we in Gooizicht nog een kapper voor je regelen en een pedicure.' mB: 'ja dat is volgende week.' Chauffeur lacht: 'ze is er even klaar mee, denk ik.' H: '<u>ja ze is overal klaar mee.</u>'</p>	<p>Probleem: mB zegt nog steeds veel dat ze pijn heeft</p> <p>Oplossing: Dokter/verpleger vindt dat relatief meevallen (geeft verklaring).</p>	Ethos	mB is overal klaar mee
<p>G26. 1 NOV</p>	<p><u>Revalidatiesessie in Gooizicht</u></p> <p>26.2: mB: 'nou gaan we beginnen?'</p> <p>26.3: H: 'de camera loopt.'</p>	<p>Probleem: mB wil niet en heeft het heel zwaar tijdens de sessie</p>	Logos	<p>Stemmingswisseling en koppigheid.</p>

10 shots	<p>26.4: Laura: 'kunt u uw been strekken? Dat is uw zere been. Weet u hoe het komt dat het zeer doet?' mB: 'omdat ik ze nooit gebruik.' Laura: 'ja dat is nu, maar u heeft een nieuwe heup gekregen hè.' mB: 'ja dat weet ik.' Laura: 'nou kom maar staan.' mB: '<u>ik heb er geen zin in, nee dat doe ik niet. Ik kan dat allemaal niet meer.</u>' Laura: 'we doen net alsof het er allemaal niet meer is.'</p> <p>26.5: mB loopt langzaam met de rollator richting Heleen met de camera, Laura loopt ernaast ter ondersteuning. mB fluistert: 'het doet zo zeer, het doet zo zeer.'</p> <p>26.6: mB: 'Heleen het doet zo zeer.'</p> <p>26.7: Laura: 'nu niet gaan zitten, hand naar de stoel.' mB gaat zitten. mB: 'nee ik wou zitten!' Laura: 'zonde. Gaan we het zo nog een keer proberen, want verder ging het hartstikke goed.' mB: 'nee dit ging niet. Het doet zo zeer. Het doet zo zeer. Het doet zo zeer. Klaar Heleen?' H: 'nou je moet nog wel teruglopen. Je deed het echt goed mam, je hebt volgens mij echt veel minder pijn dan dat je had.' mB: 'nee dat is niet waar, mijn benen doen zeer.' Laura: 'ja allebei de benen doen zeer. Als u zegt allebei de benen doen zeer. Dat komt omdat u echt veel zit nu. En dan worden de spieren stijf.'</p> <p>26.8: mB: 'Heleen kom alsjeblieft.' H: 'ik vind dat je het echt goed doet. Ik weet dat je veel kreunt en steunt, maar voor de operatie kon je dit echt allemaal niet mam. Toen kon je nooit zo'n heel stuk lopen.' mB: 'ja kom nou maar, ik ga naar huis. Ik ben zo moe, ik ben zo moe. Laat ze komen.' Laura: 'kom we gaan naar haar toe.' mB: '<u>nee ik ga niet naar haar toe, zij moet hier komen. Godverdomme.</u>' Zegt mB boos.</p> <p>26.9: Laura: 'De enige manier om op de been te komen en wat fitter te worden, is door in beweging te komen. Echt waar.' mB: 'ja dat weet ik, maar het doet zo zeer. Je hebt geen idee hoe zeer het doet.' mB staat weer op en loopt weer met de rollator. 'Het doet zo zeer. Het doet zo zeer.'</p> <p>Wanneer mB weer in haar rolstoel zit, spreekt Heleen met haar af om aan de bar een wijntje of een advocaatje te drinken ter beloning/viering.</p>			mB wilt niet meewerken tijdens het revalideren.
G27. 18 OKT 4 shots	<p><u>mB is uit bed gevallen. De wond van haar heup is opengegaan en haar hand is verwond.</u></p> <p>27.1: H: 'het is zaterdagochtend 17 oktober, eigenlijk al 18 oktober dus. Mijn moeder is uit haar bed gevallen, Gooizicht belde mij net. En de wond van haar heup is opengegaan, dus ik rij nu achter de ambulance aan want ze moet terug naar het ziekenhuis. Daar gaan ze even naar haar heup kijken. Ik heb net heel even in de ambulance gekeken en zag dat haar hand ook helemaal opgezet en blauw was en ze keek heel angstig. Ik heb mijn camera niet bij, maar mijn Iphone wel. En we gaan nu naar het ziekenhuis toe, kijken hoe het gaat. Maar wat een pech, wat een pech. Het zit niet mee. Het zit echt niet mee, want het revalideren gaat ook al niet zo soepel. En dan nu uit bed vallen, dat is echt een klotige terugslag zeg maar.'</p>	Probleem: fysieke tegenslag	Ethos/ Pathos	Wat een pech, het zit niet mee.

	<p>27.2: H: 'wat is er gebeurd mam?' mB: 'ik moest zo plassen ik moet zo plassen. Laat ze dan komen, bel ze dan.' H: 'laat je hand eens zien, want die is niet best. Oh die is echt eng. Ze gaan een foto maken van je hand en van je heup en dan gaan ze even kijken.' mB: 'als ik eerst maar kan plassen.' H: 'ja ze gaan even een ding voor je halen. Was wel een schrik mam.' mB: 'ja ik ook.' H: 'nu ben je weer in het ziekenhuis.' mB: 'nou ik blijf bezig.' H: 'ja dat is niet best.'</p> <p>27.3: mB: 'het is nacht.' H: 'het is nacht mam, het is half 5, dit avontuur is weer achter de rug. Je wond is weer dicht gemaakt, je hand is in het verband. Je krijgt ook antibiotica mee, de ambulance komt zo en dan kan je weer naar Gooizicht.'</p> <p>27.4: mB: 'hoeveel avonturen komen er nog?'</p>			
H28. 9 shots	<p><u>Zorgplanbespreking</u></p> <p>28.3: mB: 'oh het lichtje brandt, het rode lampje brandt.' H: 'ja hij doet het.' mB: 'goed zo, eindelijk.' H: 'we zijn zo aan de beurt. Weet je wat ze nu gaan doen? Een zorgplanbespreking, over jou. Hoe je hier nu de komende tijd verder gaat.' mB: 'ben jij er dan bij? Ja toch?' H: 'ik ben erbij.'</p> <p>28.4: Gert-Jan (specialist ouderengeneeskunde): 'we hebben net met elkaar besproken hoe het gaat met de revalidatie. En dat betekent dat we eigenlijk bang zijn <u>dat u niet meer goed op de been zou kunnen komen.</u>'</p> <p>28.5: Fysiotherapeut: '<u>omdat u veel pijn ervaart, heel veel moe bent wat u zegt en eigenlijk de hele tijd zegt 'ik ga morgen oefenen.'</u> Maar daardoor oefenen we eigenlijk nooit en u komt niet verder.' mB: 'oh dat zou best wel kunnen hoor.'</p> <p>28.6: GJ: 'en als we dan naar de toekomst kijken, ja wat zou er dan moeten gebeuren om dat weer goed te krijgen. <u>Ja dan zou u eigenlijk een paar nieuwe hersenen moeten hebben hè.'</u> mB lacht: 'ja eigenlijk wel. Maar die heb ik niet.' GJ: 'die heeft u niet, nee.'</p> <p>28.7: GJ: 'Als we eerlijk zijn, het kan een stukje beter worden, maar we zijn toch eigenlijk bang dat ze 7x24 uur zorg en toezicht nodig heeft.'</p> <p>28.8: GJ: 'Hoe kijkt u tegen een verblijf in een verpleeghuis aan?' mB: 'ja dat vind ik vreselijk.' GJ: 'Wat maakt dat vreselijk?' mB: 'dan blijf ik liever thuis.' GJ: 'en als dat heel erg moeilijk kan?' mB: 'ja dan zie ik dat dan wel weer. Maar nu nog niet. Zo ver ben ik nog niet.' GJ richting Heleen: 'hoe kijkt u daar tegenaan?' H: 'ja het is voor mij ook wel een klap. Ik had dit ook niet verwacht. Die woning is er pas sinds 1 juli, we hebben dat helemaal juist voor haar gemaakt in de hoop dat ze daar nog een paar mooie jaren zou hebben.'</p> <p>28.9: mB: 'Heleen we mogen naar huis.' Iedereen reageert: 'nou nog niet naar huis.' GJ: 'u blijft nog even bij ons.' mB: 'ik wil nog even naar huis, nou een tijdje. Het is je huis, je hebt daar zo lang gewoond met je kinderen met je man en dan valt dat weg en dat is heel vreemd.'</p>	Probleem: mB heeft 7x24 uur toezicht nodig (volgens de professionals)	Ethos/ Logos	<p>Belemmeringen in het herstel door pijn, vermoeidheid en uitstel.</p> <p>'een nieuw stel hersenen' als ideale oplossing.</p>

	GJ: 'ja, je hebt er goede herinneringen aan.' mB: 'heel veel, ja. Naja we zien wel.' GJ: 'hou ze vast, die herinneringen.' mB lacht: 'heel vast.'			
H29. 2 shots	<u>Nabespreking tussen Heleen en mB van de zorgplanbespreking. Heleen is verdrietig van het nieuws.</u> 29.1: Heleen houdt hand van haar moeder vast, ze kijkt verdrietig. mB: 'zo hè hè, ik ben zo moe.' H: 'dat was slecht nieuws mam, slecht nieuws hebben we net gekregen van dat gesprek. Heb je het allemaal een beetje begrepen?' mB: 'ja een beetje, maar niet helemaal.' Heleen legt uit dat de kans groot is dat ze niet meer naar huis kan, omdat ze slecht revalideert. mB: 'ja dat snap ik.' H: 'dus dat je hier blijft of in een ander tehuis.' mB: 'en hoe lang heb ik dan nog om te leven?' H: 'dat weet ik niet.' mB: 'niet huilen, ik ben er nog steeds. Niet doen.' H: 'ik heb zo'n mooi huisje voor je.' mB: 'ja mag ik daar wonen?' H: 'ja dat was het idee, maar dat kan dus waarschijnlijk niet.' mB: ' <u>ik moet even afleiding hebben.</u> ' H: 'ik baal er wel van.' mB: 'ja ik ook, ik weet het Heleen. Maar ik hou van je, als je dat nu maar onthoud.' 29.2: <u>Heleen huilt.</u> mB: 'niet huilen meisje, want ik ben zo lang bij je geweest. Je hebt het eigenlijk nooit alleen hoeven doen.'	Probleem: mB kan niet meer in de mantelzorgwoning	Pathos	Verdriet van Heleen: mB wilt afleiding, Heleen gaat er over door en baalt ervan.
I30. 13 NOV 6 shots	<u>mB is jarig, taart! Ze heeft meer hulp en verzorging nodig. Eigenlijk wil mB niet zo oud worden.</u> 30.2: Heleen haalt gebak uit de doos. 30.3: H: 'je bent jarig, dat als eerste. Gefeliciteerd.' 30.4: H: ' <u>ik ben nu steeds naar allemaal tehuizen aan het kijken. Om te zien waar je naartoe zou kunnen.</u> ' mB verslikt zich. 30.5: H: 'Je kan hier dus niet blijven. Je kan ook niet in de mantelzorgwoning, (...) omdat je te veel verzorging nodig hebt.' 30.6: H: ' <u>maar je wordt nu wat ouder er je hebt meer hulp en verzorging nodig. En ik heb het idee dat je dat ook wel fijn vindt, dat je wat meer mensen om je heen hebt. Wat vind jij?</u> ' mB: 'ja daar kun je wel eens gelijk in hebben. Maar <u>eigenlijk Heleen, wil ik niet zo oud worden.</u> ' H: 'nee maar ja, je wordt het, je bent het mam. Je bent hartstikke oud, je bent 85 geworden vandaag.'	Oplossing: tehuis	Ethos	Heleen is opzoek naar een tehuis. mB wilt eigenlijk helemaal niet zo oud worden.
I31. 3 DEC 10 shots	<u>Heleen heeft een verzorgingstehuis gevonden: Care Residentie De Zonnestraal</u> 31.2: H: 'is dit een goed shot? Camera Sam van Royen. Mam ik ben de afgelopen week heel druk bezig geweest, want je moet hier weg. En er moet een nieuw huis voor je komen, want je kan niet meer in de mantelzorgwoning, want je hebt te veel zorg nodig. En ik heb iets gevonden, dat heet, hou je vast, Care Residentie De Zonnestraal. Een <u>donderwolk</u> in Zonnestraal, had ik bedacht.' Heleen lacht. 'Cut.'	Oplossing: tehuis gevonden	Ethos	'Een donderwolk in zonnestraal' Heleen regelt alles voor de verhuizing.

	<p><u>Heleen gaat spullen van mB inpakken voor de verhuizing naar het verzorgingstehuis</u></p> <p>31.3: H: 'de klok nemen we mee.'</p> <p>31.4: H: 'ik denk dat een flat je wel vertrouwd is.' 'Het is een grote kamer, echt groot. En er zijn twee grote huiskamers. Dus er zijn ook wat andere bewoners.'</p> <p>31.5: H: 'Het is net een soort hotel, het is luxe. En daar kan je dan gewoon blijven.'</p> <p>31.6: H: 'welkom in Zonnestraal mam.'</p> <p>31.7: H: 'en wat het allerleukste is, het is 10 minuten bij mij vandaan. Dus ik kan heel vaak langskomen.' mB: 'ik hoop ook dat je dat doet.' H: 'natuurlijk doe ik dat.' H: 'je loopt echt veel beter met je nieuwe heup.'</p> <p><u>Haar eigen bank en eigen tafel staan allemaal in de nieuwe kamer.</u></p> <p>31.9: H: 'wat vind je ervan? Ik zal even wachten tot je bijgekomen bent.' mB: 'van deze expeditie.' mB leunt tegen de bankleuning.</p> <p>31.10: mB: 'de kamer is mooi, maar ik ben bekaft.'</p>			<p>Het is 10 minuten bij Heleen vandaan, dus ze kan heel vaak langskomen.</p>
<p>J32. 9 DEC 6 shots</p>	<p><u>mB is heel aanhankelijk aan Heleen. Het voelt alsof ze binnenkort doodgaat.</u></p> <p>32.2: mB: 'ik vind het veel te leuk dat je er bent.' H: 'ja ik vind het ook leuk dat ik er ben. Kom, je kan uit bed komen.'</p> <p>32.3: mB: 'Heleen niet zo ver weg gaan. Dan ben ik nog alleen.' H: 'Ik ben niet zo ver weg mam.'</p> <p>32.4: mB: 'Ik heb het koud. Warmte van jou.'</p> <p>32.5: Heleen komt naast mB op de bank zitten, mB heeft nu een vestje aan. mB kruipt tegen Heleen aan. 'Het doet zo zeer, het doet zo zeer.'</p> <p>32.6: H: '<u>vroeger was je niet zo aanrakerig.</u>' mB: '<u>de laatste tijd wel, dan is het net alsof ik denk vandaag of morgen ga ik dood, dus dan heb ik dat gehad. Heel raar.</u>'</p>	<p>Probleem: het gaat slecht met mB</p>	<p>Logos/ Pathos</p>	<p>mB wilt fysieke en emotionele nabijheid.</p> <p>Verskil met vroeger en nu</p>
<p>J33. 23 DEC 5 shots</p>	<p><u>mB is ook aanhankelijk bij Ton, het gaat slecht.</u></p> <p>33.1: Ton: 'Hoe is het?' mB: 'Slecht.'</p> <p>33.2: mB: '<u>ik zou het liefste dood zijn.</u>' mB zit met ogen dicht naast Ton, armen in elkaar. Ton: 'ja dat ben je niet.' (...)</p> <p>33.3: mB: 'wil jij misschien mijn schouder vastpakken?' Ton slaat zijn arm om haar heen.</p> <p>33.4: Ton: 'want dat met je heup is wel helemaal goed nu, na de operatie?' mB: 'ja, jawel.'</p> <p>Ton: 'dat vond ik ook wel heel goed nieuws.' mB: 'het doet zo zeer.'</p> <p>33.5: mB: '<u>Het liefste zou ik bij jou plat op je buik, op je benen willen gaan liggen.</u> Zo.' Ton: 'Nou, ga je gang. Doe wat fijn is.' mB hangt tegen Ton aan. mB: 'Het doet zo zeer.'</p>	<p>Probleem: het gaat slecht met mB</p>	<p>Logos</p>	<p>Nadruk op de fysieke en emotionele nabijheid, door het knuffelen.</p> <p>mB wilt het liefste dood zijn.</p>
<p>K34. 2 FEB</p>	<p><u>Beelden van mB in het tehuis. Gesprek tussen Heleen en mB in het tehuis, het gaat beter.</u></p> <p>34.1-34.5: beelden van moeder in het tehuis.</p>	<p>Oplossing: tijd</p>	<p>Ethos</p>	<p>Het lopen gaat beter en de pijn is weg, mB heeft geen spijt van de operatie.</p>

9 shots	<p>34.6: mB: 'Ja hij doet het, want het lampje brandt.' H: 'hoe gaat het met je mam?' mB: 'ja goed, ik mag niet mopperen.' H: 'mag je niet mopperen? Dat is een nieuw geluid.' mB: 'ja af en toe dan moet je een ander geluid laten horen.'</p> <p>34.7: H: 'als jij nu terugkijkt, <u>want je lopen gaat nu echt beter</u>. Was het het dan wel waard, de operatie?' mB: 'jawel.' H: '<u>dus je hebt geen spijt</u> dat je de operatie hebt gedaan?' mB: 'nee.' H: 'dan ben ik wel blij om dat te horen. Dus het was het wel waard om van die pijn af te komen.' mB: 'ja, <u>want die pijn heb ik niet meer</u>.' mB fluistert nog wel 'boedaboedabuste'.</p> <p>34.8: Heleen zit nu naast mB op de bank, tegen mB aan. H: 'Ik ben vooral blij om je nu te zien, omdat je nu echt weer een stukje beter bent. Je was een tijdje echt een beetje van de wereld.' mB: 'ja kan ik ook niks aan doen.'</p> <p>34.9: Heleen leunt met haar hoofd tegen mB schouder. mB: 'Waarom zit je zo tegen me aan?' Heleen begint te lachen: 'Dat vond je eerst leuk, maar dat is weer weg geloof ik.'</p>			De stemming/aanhankelijkheid van mB uit de vorige scènes is weer over, ze is weer helderder.
K35. 25 FEB/ X Maart 6 shots	<p><u>Beelden van mB in het tehuis. Heleen vraagt of mB achteraf tevreden is met de operatie, jawel.</u></p> <p>35.2: Heleen speelt ballonnen tennis met de ouderen. Heleen lacht.</p> <p>35.3: mB haar kapsel is mooi gemaakt, nagels zijn gelakt en ze heeft nette kleren aan. Ze drinkt koffie met Heleen. H: 'wat ik film steeds, <u>het is nu maart</u> en in april wil ik het een beetje afronden. Want je zit nu in Zonnestraal, daar zit je op zich goed.'</p> <p>35.4: H: '<u>ik wil ook laten zien dat het op zich best goed met je gaat. Dus dat het niet alleen maar ellende is.</u>' mB: '<u>nee dat is het ook niet.</u>' H: 'want sinds je heup geopereerd is, heb je minder pijn en heb je het toch fijner.'</p> <p>35.5: H: 'Ik sprak iemand die zei tegen me, ja misschien moet je je moeder ook een euthanasieverklaring laten tekenen.' mB: '<u>nou dat wil ik niet.</u>' H: 'nee, ik ook niet mam. Ik zou dat ook helemaal niet willen. Ik ben blij dat je dat niet wilt.'</p> <p>35.6: mB: 'naja als het eventueel moet, dan moet het.' H: 'nee euthanasie is juist iets wat je zelf wilt, het moet helemaal niet.' mB: 'nee dat weet ik, maar dan moet je het wel willen.' H: 'maar je wil het toch niet, of wil je het?' mB: 'nee voorlopig nog niet.' H: 'dat dacht ik ook.' Heleen geeft haar moeder een knuffel. mB: 'nee voorlopig niet.' H: 'ik ben blij dat te horen.'</p>	Oplossing: Hulp en (meer) plezier in het dagelijks leven	Ethos	mB wilt geen euthanasieverklaring, ze wilt voorlopig nog niet dood (is een verandering ten opzichte van eerdere scènes)
K36. 6 APR 5 shots	<p><u>Afronding, zo komt mevrouw Breed nu de dagen door.</u></p> <p>36.2-36.5: ouderen zingen gezamenlijk.</p> <p>36.5: teksten worden wat verder naar mB toe geschoven. mB buigt voorover en gaat luid meezingen.</p>	Oplossing: Hulp en (meer) plezier in het dagelijks leven	Logos	Leef van dag tot dag, carpe diem

	Aan het eind van het nummer vraag iemand buiten beeld: 'wie bent u dan?' Heleen antwoordt vanachter de camera: 'Ik ben haar dochter.'			
K37.	<u>Humor mB: zakdoek over haar hoofd</u> mB: 'ik wil er niet meer op Heleen.' H: 'nou je hebt geen keuze.' mB: 'nou ik kan mijn zakdoek over mijn gezicht gooien.' *Heleen en mB lachen* 'zal je zien dat ik keuze heb.' *mB doet haar zakdoek over haar gezicht* H: 'nou doe maar' mB: 'ja wat denk jij, dag Heleen.' Zegt mB met zakdoek over haar gezicht. *Heleen en mB lachen*		Logos	Persoonlijkheid/humor van mB. Genieten van de momenten die er nog zijn.

Bijlage 3: Stijl-sequentieschema

<p>Afkortingen personen: H = Heleen mB = Mevrouw Breed</p> <p>Mise-en-scène DK: Dominante kleuren</p> <p>Kadrering: ELS = Extreme long shot LS = Long shot MLS = Medium long shot MS = Medium shot MCU = Medium close-up CU = Close-up ECU = Extreme close-up</p>	<p>Camerapositie: H = High angle S = Straight-on angle L = Low angle</p> <p>Camerabeweging: x = geen beweging P = pan T = tilt H = handheld</p> <p>Editing: FO = Fade-out FI = Fade-in</p>	<p>Geluid: DG = Diëgetisch geluid ND/<i>cursief</i> = Non-diëgetisch geluid BB = Geluid van buiten beeld SB = Sound bridge, geluid komt iets eerder dan bijpassend beeld</p> <p>Filmspecifieke geluiden: WM = Xylofoonachtig wisselmuziekje B = mevrouw Breed die herhalend zegt 'boedaboedaboeste' Z = mevrouw Breed die herhalend zegt 'het doet zo zeer'</p>
--	--	--

Scene/ tijd	Gebeurtenis	Mise-en-scène	Kadrering	Camera- positie	Camera- beweging	Editing	Geluid: voice over en muziek
A1. 00:00:00 5 shots	<p>1.3: Oude vrouw praat in zichzelf. Ze zegt dat ze pijn heeft. (tekstintroductie) mB raapt iets van de grond en personifieert wat ze opraapt ('kom jij eens even hier'). Vrouw komt binnen (BB) en heeft een gesprek met mB. Geeft krant aan mB (BB).</p> <p>1.4: mB leest de krant, vrouw komt in beeld met 'de verrassing': rollator. (tekstintroductie). Heleen demonstreert de rollator.</p> <p>1.5: Heleen beargumenteert de positieve kanten van de rollator. En loopt uit beeld met de rollator.</p>	<p>1.1: loopgang flat met bloemen aan de muur. DK: wit & grijs.</p> <p>1.2: Langwerpige klok '14:41 ZA 25 APR' staat op tafel, boekenplank op achtergrond. DK: wit & bruin.</p> <p>1.3: Oude vrouw zit in de hoek van een bank. Grijs haren, grijze trui aan en crèmekleurige body-vest. Telefoon staat naast haar op een tafeltje. Bank staat tegen een witte muur. Ze praat in zichzelf, raapt iets op van de grond en wiegt zichzelf heen en weer. DK: wit/grijs/bruin.</p> <p>1.4: Zelfde setting mB op de bank, slingerklok hangt schuin boven mB aan de muur. Bruine bijzettafel voor de bank staat vol met spullen (theepot, glazen, vitaminepotjes). Andere bank staat voor het raam, ligt vol met kranten. Links staat een kast voor met boeken/cd's/tijdschriften/kranten. Kamer oogt</p>	<p>1.1: LS 1.2: MCU 1.3: MS 1.4: LS 1.5: LS</p>	<p>1.1: S 1.2: S 1.3: S 1.4: S 1.5: S</p>	<p>1.1: x 1.2: x 1.3: x 1.4: x 1.5: x</p>	<p>1.1: Credits 'TVBV presenteert' 'Een film van Heleen van Royen' 1.2: - 1.3: Tekst: 'Mevrouw Breed'. FO. 1.4: FI. Tekst: 'Heleen Dochter'. FO. 1.5: FI.</p>	<p>1.1: <i>B Z + klok tikt</i> 1.2: <i>B Z + klok tikt + start rustige pianomuziek</i> 1.3: <i>rustige pianomuziek + DG: B Z + klok tikt (BB).</i> Deur gaat open (BB). 1.4: <i>rustige pianomuziek loopt af + DG.</i> 1.5: <i>DG + aan eind van scène piano&gitaar muziek.</i></p>

		rommelig, mB zit centraal en frontaal in beeld. H komt ook in beeld lopen. 1.5: = 1.4.					
A2. 00:02:13 8 shots	ND telefoongesprek: mB belt Heleen voor haar verjaardag, Heleen is niet jarig. mB vraagt of ze dan wel in Portugal is, Heleen is ook niet in Portugal. mB is in de war. Aan het eind van het gesprek/scène zegt Heleen: 'Dit is waarom ik me zo'n zorgen maak om je'.	2.1: Voordeur (grijs) met rondraampje waar een oud (gelig) kantje voor hangt en kijkgat eronder. DK: onverzadigd, grijstinten. 2.2: Shot vanuit het raam naar buiten, oranje zonnenuifel staat uit en groene bomen te zien. Camera beweegt naar binnen waar mB op de bank zit. Onverzadigde, grauwe kleuren binnen. 2.3: kunstgebit in glas met (gelig) water op tafel, met bril en spaarzegels ernaast. DK: bruin. 2.4: Voeten met bruine schoenen en witte sokken aan op de grond, onder de bijzettafel. DK: bruin. 2.5: Briefje opgeplakt aan lampstandaard: 'het is 2015 (je wordt 85 jaar)'. DK: onverzadigd, geel/grijs. 2.6: mB in de woonkamer leest de krant op de bank die tegen het raam staat. Gordijnen zijn dicht. Helft van het beeld is donker van een muur, andere helft schemert daglicht door de gordijnen. DK: onverzadigd, geel/grijs. 2.7: Dezelfde mise-en-scène als 2.6. 2.8: Tilt van blauwe lucht met wolken naar bovenste gedeelte van flatgebouw met oranje zonnenuifels.	2.1: CU 2.2: ELS -> MS 2.3: CU 2.4: CU 2.5: CU 2.6: LS 2.7: MLS 2.8: LS	2.1: S 2.2: S 2.3: H 2.4: S 2.5: S 2.6: S 2.7: S 2.8: L	2.1: x 2.2: P 2.3: H 2.4: H 2.5: H 2.6: x 2.7: x 2.8: T	2,1: titel: 'Het Doet Zo Zeer' 2.2: FO. 2.3: FI. FO. 2.4: FI. FO. 2.5: FI. FO. 2.6: FI. 2.7: Jump cut. 2.8: FI.	2.1: <i>Gitaar/piano muziek stopt, telefoon gaat over.</i> 2.2-2.7: <i>Telefoongesprek tussen Heleen en mB + treurige rustige pianotonen.</i> 2.8: <i>Na gesprek klinkt de piano harder + B (SB).</i>
A3. 00:03:18 1 shot	mB komt met moeite van de bank en gaat rollator uitproberen. Conversatie met Heleen over dat ze de rollator niet wilt gebruiken (ze wilt het zelf nog allemaal doen, anders loopt ze straks nooit meer alleen). Heleen haalt haar over een	3.1: mB op de bank, Heleen is links (afgesneden) in beeld met de rollator. Zelfde mise-en-scène/DK als shot 1.4 & 1.5.	3.1: LS	3.1: S	3.1: x	3.1: -	3.1: DG. Scène eindigt met moeder die naar de wc gaat en zegt: 'Het doet zo zeer'

	stukje te proberen. mB loopt met rollator uit beeld, gaat plassen.						
A4. 00:05:23 13 shots	4.4: Heleen vraagt (BB) wat er nou precies zeer doet. Rechterbeen van mB doet zeer. Heleen vraagt (BB) wat boedaboedabuste betekent, betekent niets, is in plaats van vloeken. Truus van de thuiszorg komt langs, gesprek over belemmeringen in het dagelijkse leven: mB komt niet meer buiten, veel moe, vaak lang dezelfde kleren aan, hygiëne.	4.1: Klok '14:04 DINS 5 MEI' op tafel, twee andere kleine klokjes ernaast en plant in roze pot naast de klok. Verder nog meer kleine spullen op tafel en boekenplank vol boeken op de achtergrond. Erg kleurrijk, verzadigde kleuren. 4.2: vanuit de hal door de deurpost. Donker/licht contrast. DK: grijstinten. 4.3: vanaf balkon, langs de flat een blik op de straat waar auto's voorbijrijden. Oranje zonneluifel is naar beneden. 4.4: mB op de bank, zijaanzicht (beetje vooraanzicht), ze wiegt zichzelf heen en weer. Raam met dichte gordijnen op de achtergrond (laat wel licht door). mB heeft een zwarte trui aan en een donker grijze broek. Bijzettafel voor haar staat vol met spullen. Naast haar op de bank ligt een beige deken en twee stapels kranten. Ook op het tafeltje in de hoek, naast de bank, ligt een stapel papieren. DK: onverzadigd bruin. 4.5: Voordeur vanuit de hal. Heleen draagt een zwart/wit gestreept shirt en Truus een blouse met blauw/zwart patroon. DK: grijs. 4.6: Truus en mB zitten hoeks/tegenover elkaar, ieder in een hoek van een bank. Dezelfde mise-en-scène als 4.4. 4.7: pan van mB naar Truus, dezelfde mise-en-scène als 4.6. 4.8: Dezelfde mise-en-scène als 4.6. 4.9: Dezelfde mise-en-scène als 4.6. 4.10: Dezelfde mise-en-scène als 4.6. 4.11: Dezelfde mise-en-scène als 4.6.	4.1: MS 4.2: LS 4.3: ELS 4.4: MLS 4.5: MLS 4.6: MLS 4.7: MS 4.8: MLS 4.9: MLS 4.10: MLS 4.11: MLS 4.12: MLS 4.13: MLS	4.1: S 4.2: S 4.3: S 4.4: S 4.5: S 4.6: S 4.7: S 4.8: S 4.9: S 4.10: S 4.11: S 4.12: S 4.13: S	4.1: x 4.2: x 4.3: x 4.4: x 4.5: x 4.6: x 4.7: P 4.8: x 4.9: x 4.10: x 4.11: x 4.12: x 4.13: x	4.1: - 4.2: - 4.3: - 4.4: FO. 4.5: FI. FO. 4.6: FI. Tekst 'Truus Thuiszorg'. FO. 4.7: FI. 4.8: FO. 4.9: FI. FO. 4.10: FI. FO. 4.11: FI. FO. 4.12: FI. FO. 4.13: FI.	4.1-4.2: WM + Z B 4.3: WM draait weg + Z B (SB) 4.4-4.13: DG

		4.12: Dezelfde mise-en-scène als 4.6. 4.13: Dezelfde mise-en-scène als 4.6.					
A5. 00:10:20 5 shots	Heleen praat met haar vriend Bart. H: 'ik twijfel dus de hele tijd wat ik moet doen.' Autobiografisch. Reflectief. Eigen twijfels uitspreken.	5.1: huis van buitenkant, groen grasveld ervoor en links en rechts groene struiken/bomen in beeld. 5.2: Heleen en Bart ('schoonzoon') zitten op de bank met thee en bier op bijzettafel voor de bank. DK: bruin/wit. 5.3: Dezelfde mise-en-scène als 5.2. 5.4: Dezelfde mise-en-scène als 5.2. 5.5: Dezelfde mise-en-scène als 5.2.	5.1: LS 5.2: MLS 5.3: MLS 5.4: MLS 5.5: MLS	5.1: S 5.2: S 5.3: S 5.4: S 5.5: S	5.1: x 5.2: x 5.3: x 5.4: x 5.5: x	5.1: - 5.2: Tekst 'Bart Schoonzoon' . FO. 5.3: FI. FO. 5.4: FI. FO. 5.5: FI.	Shot 1: <i>Scène begint met treurige rustige muziek en blijft op de achtergrond. SB stem van Heleen en Bart.</i> Shot 2-5: DG + <i>treurige rustige (viool) muziek blijft zacht op de achtergrond.</i>
A6. 00:11:17 3 shots	Heleen wilt dat mB de rollator gebruikt, mB heeft hem al vaker gebruikt. mB kritiek op rollator.	6.1: Klok '13:41 ZON 10 MEI' op tafel, boekenplank op achtergrond. Verschillende kleuren boeken. 6.2: witte kasten (helpt van het frame), gangpad met rollator donker/licht contrast. Heleen heeft een witte broek en shirt aan. mB draagt een zwarte trui en een donker grijze broek. Shot 3: mB ploft op de bank, raam op achtergrond met gele gordijnen open. Heleen BB.	6.1: CU 6.2: MS 6.3: MLS > MS	6.1: S 6.2: S 6.3: S	6.1: x 6.2: x 6.3: Zoom in.	6.1: - 6.2: - 6.3: FO.	6.1: WM + B Z (SB) 6.2-6.3: DG. Eind van de scène WM (SB)
A7. 00:12:46 8 shots	Heleen blijft bij mB slapen, gesprek met mB. Heleen huilt het is moeilijk om te zien dat mB zoveel pijn heeft.	7.1: Klok '16:03 DINS 12 MEI' op tafel, met twee planten ernaast en twee volle boekenplanken op de achtergrond. Kleurrijk. 7.2: mB (zijaanzicht) zit in de hoek van de bank, met het raam achter haar. Zwarte trui aan en donkergrijze broek. Beige deken over haar benen. Mokken en spullen voor haar op de bijzettafel. DK: grijs/bruin. Heleen neemt plaats op de bank links (hoeks t.o.v. elkaar). Draagt blauwe spijkerbroek en zwart/wit gestreept shirt. 7.3: Dezelfde mise-en-scène als 7.2.	7.1: MLS 7.2: MS 7.3: MS 7.4: MS 7.5: MS 7.6: ELS 7.7: LS -> MS 7.8: ELS	7.1: S 7.2: S 7.3: S 7.4: S 7.5: S 7.6: L 7.7: S -> H 7.8: L	7.1: x 7.2: x 7.3: x 7.4: x 7.5: x 7.6: x 7.7: camera verplaatst 7.8: x	7.1: FI. 7.2: FO. 7.3: FI. FO. 7.4: FI. FO. 7.5: FI. FO. 7.6: - 7.7: dissolve naar 7.8.	7.1: WM 7.2: WM loopt af. DG. 7.3-7.4: DG. 7.5: <i>treurige muziek start aan het eind van de scène.</i> 7.6: <i>rustige/treurige gitaarmuziek + B Z (SB).</i> 7.7: DG B Z + <i>rustige gitaarmuziek.</i>

		<p>7.4: Dezelfde mise-en-scène als 7.2. 7.5: Dezelfde mise-en-scène als 7.2. 7.6: Shot van de flat in het donker. DK: zwart/donkerblauw. 7.7: mB staat in de hal van haar woning. Wordt gefilmd vanuit woonkamer, licht/donker effect. DK: grijs/bruin. Alle lampen worden uitgedaan. Heleen neemt de camera mee vanuit de woonkamer naar de hal en filmt mB in het donker van de trap af gaan. 7.8: buiten aanzicht van de flat in het donker.</p>					7.8: B Z + <i>treurige rustige gitaarmuziek.</i>
<p>A8. 00:17:30 7 shots</p>	<p>Ochtend bij mB. Heleen heeft telefoongesprek met de huisarts (ND): Probleemstelling dagelijks leven van mB: hygiëne problemen en gaat cognitief achteruit. Case-manager dementie, die hebben dan dan een team, maar moeder weigert alles. De generator en Truus zijn bij haar thuis geweest en hebben geconstateerd dat ze beginnend dementerend is. Daarnaast heeft ze veel pijn. Dokter stelt voor een andere locatie te vinden.</p>	<p>8.1: buitenaanzicht van de flat in daglicht. Blauwe lucht, groene bomen voor en naast de flat. Heldere verzadigde kleuren. 8.2: pad langs de flat, DK: groen. 8.3: H in de keuken met rug naar de camera. Daglicht komt alleen door een klein keukenraampje met een doorzichtig gordijn naar binnen, erg donker in de keuken. Donker/licht contrast. DK: zwart/grijs. 8.4: mB komt langzaam de trap op. DK: Bruin/grijs. Kleding: zwarte trui en donkergrijze broek. H verplaatst camera en filmt mB die de woonkamer in loopt, doet de gordijnen open en gaat op de bank zitten. 8.5: mB zit uitgeput en hijgend op de bank met allemaal kranten naast zich op de bank en bankleuning. DK: Geel/bruin 8.6: dezelfde mise-en-scène als 8.5. mB gaat verzitten op de bank en zegt weer 'boedabudabuste het doet zo zeer' en legt deken over haar benen. Ze doet leesbril op en pakt een krant, *diepe zucht* en begint te lezen.</p>	<p>8.1: ELS 8.2: LS 8.3: LS 8.4: MS-LS 8.5: MLS 8.6: MLS 8.7: MLS</p>	<p>8.1: L 8.2: S 8.3: S 8.4: H-S 8.5: H 8.6: H 8.7: S</p>	<p>8.1: x 8.2: x 8.3: x 8.4: verplaatst 8.5: x 8.6: x 8.7: x</p>	<p>8.1: - 8.2: - 8.3: - 8.4: FO. 8.5: FI. FO. 8.6: FI. FO. 8.7: FI. FO.</p>	<p>8.1-8.3: opwekkendere gitaarmuziek bij ochtendbeelden. 8.2: SB. 8.3: B Z 8.4: B Z + <i>telefoon die overgaat.</i> 8.4-8.6: <i>Telefoongesprek.</i> 8.6: DG (Z B) zacht op de achtergrond van het <i>telefoongesprek.</i> eindigt met luide DG diepe zucht van mB 8.7. volume gaat omhoog van de <i>treurige rustige pianomuziek.</i></p>

		8.7: door het raam naar buiten, stukje van de bank en vensterbank met gieter in beeld. Het is bewolkt buiten, raamkozijn en gordijn is erg donker in contrast met het licht buiten. Uitzicht op sombere/kale flat aan de overkant. DK: grijs.					
A9. 00:20:44 6 shots	Gesprek tussen Heleen en mB, Heleen wil de laatste jaren van mB haar leven zo mooi mogelijk maken, mB heeft geen zin meer in het leven.	9.1: mB zit op de bank, leunt met haar hoofd en rug volledig tegen de leuning. Ze kijkt uit het raam. Ze draagt een donkergrijze blouse en beige body (zelfde als in scène A1). 9.2: =9.1, mB komt nu naar voren, van de rugleuning af, en wiegt zichzelf van voor naar achter. 9.3: =9.1, mB leunt weer volledig tegen de bankleuning en staart naar boven. 9.4: = 9.3. 9.5: mB staart nu voor zich uit, hoofd is van de leuning af en rust weer tegen de leuning aan. 9.6: mB staart voor zich uit. Voorover van de bankleuning af en wiegt zichzelf van voor naar achter.	9.1: MCU 9.2: MCU 9.3: MCU 9.4: MCU 9.5: MCU 9.6: MCU	9.1: S 9.2: S 9.3: S 9.4: S 9.5: S 9.6: S	9.1: x 9.2: x 9.3: x 9.4: x 9.5: x 9.6: x	9.1: Fl. FO. 9.2: Fl. FO. 9.3: Fl. FO. 9.4: Fl. FO. 9.5: Fl. FO. 9.6: Fl. FO.	9.1-9.5: alleen DG, gesprek mB en H. 9.5: eind van de scène start <i>ND muziek</i> 9.6: <i>rustige muziek.</i>
B10. 00:22:51	Gesprek tussen Heleen en Peter (mantelzorgwoningspecialist) om een huisje in de tuin te laten bouwen voor mB. Hij legt uit dat er alleen een mantelzorgwoning kan komen wanneer er sprake is van een mantelzorgrelatie. Telefoongesprek (ND) daarover tussen Heleen en mB: 10.5-10.11: Heleen belt haar moeder en vertelt over de mantelzorgwoningspecialist die zojuist langs was geweest. Over 'dat huisje' wat ze in haar tuin wilt laten zetten voor haar moeder. H: 'hij kwam naar de tuin kijken of hij daar geschikt voor was, want ze takelen dat huisje gewoon de tuin in.'						
B11. 00:24:52	Gesprek tussen Ton, Heleen en mB, mB ziet het leven niet meer zitten						
C12. 00:27:07	Mantelzorgwoning komt in de tuin van Heleen.						
C13. 00:29:22	Gesprek tussen Heleen en mB over het 'liefdesleven' van Heleen en aankondiging van de verhuisdatum. mB eet toetje, praat met Heleen over Ton en Bart, het was de trouwdag van Ton en Heleen.						
C14. 00:30:49	Verhuisdag						

<p>C15. 00:34:13</p> <p>17 shots</p>	<p>mB komt aan in haar nieuwe huis.</p>	<p>15.1: mB wordt over het looppad door de tuin in de rolstoel naar de mantelzorgwoning gereden door Heleen. Tuin oogt heel groen, grasveld en omringende bomen/struiken. Pan naar links/mantelzorgwoning, kruiwagens staan naast woning. mB draagt lichtblauwe blouse met patroon.</p> <p>15.2: mantelzorgwoning vanaf andere kant van de tuin, kruiwagen en andere werkmachines nog in de tuin aanwezig. Tuinman ruimt nog wat op. DK: groen.</p> <p>15.3: H helpt mB op de bank, staat tegen witte muur. H gaat op de bankleuning zitten. Olivia staat ernaast en gaat naast mB op de bank zitten. Rollator staat half in beeld. Verhuizer komt langslopen.</p> <p>15.4: =15.3 maar dan MS.</p> <p>15.5: Koffietafel wordt naar binnen gedragen door een verhuisman en voor de bank met mB, H en Olivia weggezet. Verder staan er alleen nog twee sta lampen en de bank waar ze op zitten in de ruimte. Vervolgens worden er nog twee stoelen binnen gedragen.</p> <p>15.6: Buitenaanzicht mantelzorgwoning vanuit de tuin.</p> <p>15.7: Heleen zit rechts naast mB op de bank, frontaal, witte muur op de achtergrond.</p> <p>15.8: verhuisman loopt voorbij, dezelfde mise-en-scène. Verhuisman draagt met Olivia een open witte kast de kamer in en plaatst die in de kamer.</p> <p>15.9: Schuinvooraanzicht van de witte kast die net voor de bank geplaatst is, nu met tv en planten erop. Olivia staat erachter bij verhuisdozen.</p>	<p>15.1: LS 15.2: LS 15.3: LS 15.4: MS 15.5: LS 15.6: LS 15.7: MCU 15.8: MCU - LS 15.9: LS 15.10: MS 15.11: LS 15.12: LS 15.13: MLS 15.14: LS 15.15: MS 15.16: LS 15.17: LS</p>	<p>15.1: S 15.2: S 15.3: S 15.4: S 15.5: H 15.6: S 15.7: S 15.8: S 15.9: S 15.10: H 15.11: S 15.12: S 15.13: S 15.14: S 15.15: H 15.16: S 15.17: S</p>	<p>15.1: P 15.2: x 15.3: H 15.4: H 15.5: H 15.6: x 15.7: H 15.8: H. ZO. 15.9: x 15.10: x 15.11: x 15.12: x 15.13: H 15.14: H 15.15: H 15.16: H 15.17: x</p>	<p>15.1: - 15.2: - 15.3: - 15.4: - 15.5: - 15.6: - 15.7: - 15.8: - 15.9: - 15.10: - 15.11: - 15.12: - 15.13: - 15.14: - 15.15: - 15.16: - 15.17: FO.</p>	<p>15.1: DG vogels fluiten, <i>eind van shot opbouw rustige ND muziek (hoge tonen).</i></p> <p>15.2: SB stemmen mB en H. <i>rustige muziek hoge opbouwende tonen.</i></p> <p>15.3-15.4: DG+ <i>rustige muziek hoge opbouwende tonen.</i></p> <p>15.5: <i>Muziek loopt af, alleen DG.</i></p> <p>15.6-15.8: <i>alleen DG</i></p> <p>15.9-15.17: <i>vrolijke pianomuziek +geneurie van het nummer Haevn - Where the heart is</i></p>
---	---	--	---	--	---	--	--

		<p>15.10: schuinaanzicht mB op de bank, rug en hoofd rust tegen de leuning. Rond tafeltje met een glas staat naast haar tegen de bank en een paal van de lamp daar weer achter. Zon valt op haar borst, maar ze zit voornamelijk in de schaduw.</p> <p>15.11: schuinvooraanzicht van de tv, met daarachter alle spullen die nog een plekje moeten krijgen. Olivia en een verhuisman zijn ermee bezig.</p> <p>15.12: muurstoel wordt geïnstalleerd in de badkamer.</p> <p>15.13: Heleen komt met bloemen aanlopen vanuit de tuin en gaat de nieuwe woning in. In de tuin zijn twee mannen bezig.</p> <p>15.14: Heleen geeft bloemen aan mB. Camera achter H. mB zit op de bank, Olivia zit ernaast. H zet de bloemen op de tafel voor de bank.</p> <p>15.15: = 15.14, dichterbij.</p> <p>15.16: zijaanzicht mB en Olivia op de bank. mB leest het kaartje van de bloemen en H geeft mB drie zoenen.</p> <p>15.17: buitenaanzicht van mantelzorgwoning.</p>					
D16. 00:36:53	Ochtend in het nieuwe huis, mB wordt ongelukkig wakker. Heleen komt naast mB in bed liggen.	<p>16.1: Pan van huis van Heleen naar mantelzorgwoning. Geen kruiwagens of werkspullen meer in de tuin.</p> <p>16.2: schuinaanzicht op het bed in de mantelzorgwoning, blauw/wit geruit dekbed. Ligt een blauw boek op bed. Naast bed staat een witte kast met allemaal spulletjes en een plant. mB ligt helemaal onder de dekens in bed, bijna niet zichtbaar.</p> <p>16.3: = 16.2. H komt naast mB in bed liggen.</p> <p>16.4: = 16.3</p> <p>16.5: = 16.3</p>	<p>16.1: LS</p> <p>16.2: MS</p> <p>16.3: MS</p> <p>16.4: MS</p> <p>16.5: MS</p>	<p>16.1: S</p> <p>16.2: H</p> <p>16.3: H</p> <p>16.4: H</p> <p>16.5: H</p>	<p>16.1: P</p> <p>16.2: x</p> <p>16.3: x</p> <p>16.4: x</p> <p>16.5: x</p>	<p>16.1: -</p> <p>16.2: FO.</p> <p>16.3: FI. FO.</p> <p>16.4: FI. FO.</p> <p>16.5: FI. FO.</p>	<p>16.1: alleen DG, vogels fluiten. SB stem van Heleen</p> <p>16.2-16.5: Alleen DG. Gesprek H + mB</p>

D17. 00:38:47	mB is alles kwijt in het nieuwe huis.	17.1: Rechthoekige witte klok '8:48 Vrij 3 Juli' op de witte televisie tafel/kast. 17.2: schuinvooraanzicht van mB op de bank, ligt een wit/groen kussentje naast haar op de bank en een stapel papier. Ze draagt dezelfde lichtblauwe blouse met patroon en donkergrijze broek. Voor haar op de koffietafel staat een glas water en twee kommetjes. Op de ronde tafel naast de bank staat een kan water.	17.1: MS 17.2: MLS	17.1: S 17.2: S	17.1: x 17.2: x	17.1: FI. 17.2: FO.	17.1: WM + SB stem van mB. 17.2: WM loopt af na enkele seconden. Dan alleen DG.
D18. 00:39:40	mB wil de krant halen, heeft haar rollator niet mee want ze denkt dat ze de trap nog af moet.	18.1: Vooraanzicht van het huis van H. 18.2: Met camera in de hand wordt de deur naar de tuin opengedaan, mB loopt vanaf mantelzorgwoning met de stok de tuin in. Ze draagt een zwarte trui en zwarte broek. H loopt er naartoe met de camera. 18.3: zijaanzicht van mB die terugloopt naar de mantelzorgwoning.	18.1: LS 18.2: LS - CU 18.3: CU	18.1: S 18.2: S/H 18.3: S	18.1: x 18.2: H 18.3: H	18.1: FI. 18.2: FO. 18.3: FI. FO.	18.1: rustige droevige muziek (lage tonen). 18.2: rustige droevige muziek (lage tonen) bouwt op. +DG 18.3: Alleen ND droevige muziek.
E19. 00:41:03	Gesprek tussen Heleen en mB over dementie	19.1: Frontaal zicht op rechthoekige klok '15:09 Zon 5 Juli' op witte TV kast, bed op de achtergrond en raam aan zijkant. 19.2: voor/beetje zijaanzicht van H en mB naast elkaar op de bank. Witte muur op de achtergrond en koffietafel niet in beeld, maar glas op de koffietafel wel. mB draagt lichtblauwe blouse en donkergrijze broek, Heleen draagt een lichtblauwe top en zwarte broek en heeft een map op haar schoot.	19.1: MS 19.2: MS	19.1: S 19.2: S	19.1: x 19.2: x	19.1: FI. 19.2: -	19.1: WM 19.2: WM loopt af + DG gesprek tussen mB en H, klok tikt op de achtergrond.
E20. 00:43:09 4 shots	Klok opwinden, slagwerk 'repareren'. Klonk eerst dof en maakt vervolgens weer mooi geluid.	20.1: witte rechthoekige klok 'Vrij 17 JULI' op witte tafel. DK: Wit. 20.2: looppad door de slaapkamer, camera gericht op een grote bruine kast een witte deur. Blauw bed aan rechterkant en een stukje van de witte klok op de tafel zichtbaar rechts. Licht	20.1: CU 20.2: LS 20.3: LS 20.4: LS	20.1: S 20.2: S 20.3: S 20.4: S	20.1: x 20.2: x 20.3: H 20.4: x	20.1: - 20.2: kleine tijdsprong tijdens het lopen. FO. 20.3: FO.	20.1: WM Z B (SB) 20.2: DG gesprek tussen H en mB, beiden buiten beeld. 20.3: DG mB 'he he' 20.4: DG. Wanneer de klok goed geluid

		<p>komt vanaf links door het raam binnenvallen. DK: Bruin/wit. Heleen komt in beeld lopen en gaat naar de witte deur. H draagt BH en blauwe shorts. mB komt met rollator uit de badkamer/wc door de witte deur lopen. Ze draagt een blauw geprint blouseje en bijpassende broek. 20.3: Zijaanzicht mB gaat op de bank zitten, camera gericht op de slingerklok aan de muur. DK: wit/bruin. 20.4 = 20.3, H loopt van achter de camera naar de klok. Slinger wordt aangezet en tijd ingesteld.</p>				<p>20.4: H verstelt camera zodat de klok volledig in beeld is. Kleine tijdsprong bij tijdverstellen . FO.</p>	<p>maakt en 11:00 slaat start vrolijke ND muziek, nummer (SB): <i>Haevn - 'Where the heart is'</i></p>
<p>E21. 00:45:50 9 shots</p>	<p>Reeks herinneringen maken & genieten van de kleine momenten.</p> <p><u>a.</u> Met kleinzoon Sam en hond op de bank, mB hoeft hem niet.</p> <p><u>b.</u> Perzik eten</p> <p><u>c.</u> Brief voor mB voor als ze het even niet meer weet (geeft commentaar op de inhoud van de brief)</p> <p><u>d.</u> Humor van mB</p> <p><u>e.</u> Heleen constateert dat het lopen makkelijker gaat</p> <p><u>f.</u> Heleen legt mB de telefoon uit</p> <p><u>g.</u> Heleen constateert dat het lopen makkelijker gaat</p>	<p>21.1: Sam en mB zitten naast elkaar op de bank, camera staat er half zijaanzicht/frontaal opgericht met Sam op de voorgrond. Hond leunt over mB op de schoot van Sam. Roze bloemen staan op de achtergrond, rollator staat naast de bank. mB draagt een licht blauwe blouse met patroon, Sam is helemaal is het zwart. DK: wit/bruin.</p> <p>21.2: mB zit op de bank, met naast haar een stapel kranten. Voor haar op de tafel staat een schaalje druiven en ze eet een perzik. Ze heeft dezelfde lichtblauwe blouse met patroon aan. Rollator is deels in beeld op de voorgrond. DK: wit/blauw/bruin.</p> <p>21.3: = 21.2 maar dan CU.</p> <p>21.4: mB op de bank, camera voornamelijk frontaal/beetje zijaanzicht. Kranten naast mB op de bank en bankleuning, dekens over haar benen en dezelfde lichtblauwe blouse aan met patroon. Witte muur op de achtergrond. DK: wit/bruin/blauw.</p>	<p>21.1: MLS 21.2: MS 21.3: CU 21.4: MS 21.5: MLS 21.6: LS 21.7: MLS 21.8: MS 21.9: MS</p>	<p>21.1: S 21.2: S 21.3: S 21.4: S 21.5: S 21.6: S 21.7: S 21.8: S 21.9: S</p>	<p>21.1: x 21.2: x 21.3: x 21.4: x 21.5: x 21.6: x 21.7: x 21.8: x 21.9: x</p>	<p>21.1: FI. tekst 'Sam Kleinzoon'. FO. 21.2: FI. 21.3: FO. 21.4: FI. FO. 21.5: FI. FO. 21.6: FI. 21.7: FO. 21.8: FI. FO. 21.9: FI. FO.</p>	<p>21.1-21.9: doorlopend <i>Haevn - Where the heart is</i> (uitstaande/opvallen de songtekst wordt geciteerd) 21.1: DG scène eindigt met lachen van Sam en mB 21.2: DG 21.3: DG + <i>shaking off your troubled soul</i> (volume wat omhoog) 21.4: DG + <i>It's the faith in sight, the doubt that fades</i> (volume wat omhoog en daarna weer wat omlaag). Scène eindigt met lachen van mB.</p>

		<p>21.5: frontaal/beetje zijaanzicht van H + mB + Ton op de bank. Heleen zit op de leuning, mB in het midden, naast Ton op de bank. mB draagt dezelfde lichtblauwe blouse met patroon + donkere broek. Heleen en Ton dragen bruin/grijze onverzadigde kleuren. Voor de bank staat de koffietafel met twee theepotten en andere kleine spullen. DK: Bruin/lichtgrijs</p> <p>21.6: Looppad in slaapkamer, mB komt frontaal aanlopen met rollator. Bed (blauw dekbed) staat links, achter het bed staat de TV tafel/kast met een plant. Deur staat open rechts vooraan in beeld. Bezem staat rechts tegen de muur. Heleen loopt achter mB aan naar buiten. mB draagt dezelfde lichtblauwe blouse en donkergrijze broek. Heleen draagt een lange grijze jurk.</p> <p>21.7: H en mB zitten samen buiten voor het huis van mB aan een ronde houten tafel. Schuinvooraanzicht mB vooraan in beeld, rollator staat naast Heleen. Krant op schoot bij mB. Heleen legt uit hoe de telefoon werkt. Dezelfde kleding als 21.6. Roze mokken op tafel.</p> <p>21.8: Dezelfde mise-en-scène als 21.4.</p> <p>21.9: =21.8</p>					<p>21.5: DG, scène eindigt met lachen van alle drie.</p> <p>21.6: DG 'het doet zo zeer' <i>muzieknummer draait langzaam weg</i></p> <p>21.7: Vogels fluiten, DG. <i>Muziek is enkele seconden stil. Muziek komt weer op: 'shaking off the troubled soul' 'faith in sight, the doubt that fades. As the world dissolves below' 'you are falling to the stars'.</i></p> <p>21.8: DG, <i>you are falling to the stars.</i> H: 'ik vind je vaker vrolijk'.</p> <p>21.9: mB: 'ja ik voel me hier prettiger'. <i>Muzieknummer eindigt met neuriën en loopt af.</i></p>
F22. 00:50:16	Aankondiging heupoperatie voor mB, als resultaat van testen in het ziekenhuis.						
F23. 00:52:14	mB is in het ziekenhuis om de heupoperatie te ondergaan.						
F24. 00:54:25	Operatie is goed gegaan, mB voelt zich rottig maar vindt het fijn dat Heleen er is. Onderste kunstgebit doet pijn, Heleen gaat ernaar laten kijken.						
F25. 00:56:02	mB mag uit het ziekenhuis, wordt naar het revalidatie centrum 'Amaris Gooizicht' gebracht						
G26.	Revalidatiesessie in Gooizicht						

00:58:35							
G27. 01:03:17	mB is uit bed gevallen. De wond van haar heup is opengegaan en haar hand is verwond.						
H28. 01:05:53	Zorgplanbespreking						
H29. 01:09:09	Nabespreking tussen Heleen en mB van de zorgplanbespreking. Heleen is verdrietig van het nieuws.						
I30. 01:11:28	mB is jarig, taart! Ze heeft meer hulp en verzorging nodig. Eigenlijk wil mB niet zo oud worden.						
I31. 01:13:28	Heleen heeft een verzorgingstehuis gevonden: Care Residence De Zonnestraal						
J32. 01:17:42	mB is heel afhankelijk aan Heleen. Het voelt alsof ze binnenkort doodgaat.						
J33. 01:18:55	mB is ook afhankelijk bij Ton, het gaat slecht.						
K34. 01:20:03 9 shots	Beelden van mB in het tehuis. Gesprek tussen Heleen en mB in het tehuis, het gaat beter.	34.1: Links geparkeerde auto's en bomen naar rechts, gebouw met boven de ingang 'Care Residence Zonnestraal'. 34.2: Verpleegster komt met mB aan rollator door deuropening een kamer binnenlopen. Links hangt een klok aan de muur, rechts zijn muurkastjes. Er staat nog een rollator links en een rolstoel rechts van de deur geparkeerd. mB draagt een fel paars vestje. 34.3: ouderen (incl. mB) zitten gezamenlijk aan een tafel met thee. Camera is iets laag gepositioneerd, op ooghoogte van de ouderen. Grote ramen op de achtergrond en veel licht van lamp boven de tafel. 34.4: zijaanzicht van mB aan tafel die soep eet, H zit ernaast en naast haar nog twee oudere vrouwen. Iedereen eet soep en heeft thee. mB draagt paars vest en heeft een witte doek om als slab. Op de achtergrond hangen twee schilderijen met zonnebloemen aan de witte	34.1: LS 34.2: LS 34.3: LS 34.4: MLS 34.5: MS 34.6: MLS 34.7: MLS 34.8: MLS 34.9: MLS	34.1: S 34.2: S 34.3: S 34.4: S 34.5: L 34.6: S 34.7: S 34.8: S 34.9: S	34.1: P 34.2: x 34.3: x 34.4: x 34.5: x 34.6: x 34.7: x 34.8: x 34.9: x	34.1: FI. 34.2: FO. 34.3: FI. FO. 34.4: FI. FO. 34.5: FI. 34.6: FO. 34.7: FI. FO. 34.8: FI. FO. 34.9: FI. FO.	34.1: beetje ruis van DG en start rustige pianomuziek, hoge opwekkende tonen. 34.2-34.8: Rustige opwekkende pianomuziek (hoge tonen) 34.5: SB stem mB. 34.6-34.9: DG gesprek H + mB.

		<p>muur. DK: wit met verzadigde kleuren (paars, groen, geel).</p> <p>34.5: Klok '11:05 Dins 2 Feb' staat in de vensterbank. Met twee plantjes ernaast en twee stoelen half in beeld ervoor. Bomen te zien door het raam. DK: wit.</p> <p>34.6: voornamelijk frontaal mB op de bank, witte muur op de achtergrond. Ladenkastje met foto's erop naast de bank, koffietafel voor de bank met geel koekblik en wat papieren op tafel. mB draagt een zachtgele blouse met patroon en een zwarte broek. DK: bruin.</p> <p>34.7: = 34.6</p> <p>34.8: = 34.6, Heleen zit nu naast mB op de bank.</p> <p>34.9: = 34.8</p>					
<p>K35. 01:22:03 6 shots</p>	<p>Beelden van mB in het tehuis. Heleen vraagt of mB achteraf tevreden is met de operatie, jawel.</p>	<p>35.1: Klok '12:25 Don 25 Feb' op witte tafel. Foto's staan achter de klok en gele koektrommel naast de klok.</p> <p>35.2: mB zittend in een kring met andere ouderen, Heleen staat in het midden (met rug naar camera). Iedereen heeft een langwerpige ballon vast in een boog en slaan een normale ballon van en naar Heleen. mB draagt een witte blouse en paars vest, H een zwart vest en bruine rok. Kleurig schilderij hangt aan de witte muur links.</p> <p>35.3: mB en H aan tafel, frontaal. Deel van het kleurrijke tafelblad in beeld. mB en H drinken koffie. Achtergrond: witte muur met open kast met schilderij, foto's, boeken, beeldjes en dergelijken. Staat ook een ronde klok in de kast, vlak boven mB. mB draagt een witte blouse met grijze body en gebruikt een bruine zakdoek als slab. Haar haren zijn gekruld en netjes, ze heeft</p>	<p>35.1: MS 35.2: LS 35.3: MS 35.4: MS 35.5: MS 35.6: MS</p>	<p>35.1: S 35.2: S 35.3: S 35.4: S 35.5: S 35.6: S</p>	<p>35.1: x 35.2: x 35.3: x 35.4: x 35.5: x 35.6: x</p>	<p>35.1: FI. 35.2: Enkele tijdsprongen dmv dissolve. FO. 35.3: FI. FO. 35.4: FI. FO. 35.5: FI. FO. 35.6: FI. FO.</p>	<p>35.1: <i>WM</i> 35.2: DG radio op de achtergrond. Na enkele seconden <i>start vrolijke up-tempo gitaarmuziek</i>. Scène eindigt met gelach (van Heleen). 35.3: <i>gitaarmuziek gaat even door, maar stopt voor het DG gesprek tussen H en mB.</i> 35.5-35.6: <i>rustige pianomuziek = dezelfde muziek als in de eerste scène.</i></p>

		lippenstift en rode nagellak op. H draagt een paarse trui. 35.4: = 35.3. 35.5: = 35.3. 35.6: =35.3.					
K36. 01:25:00 5 shots	Afronding, zo komt mevrouw Breed nu de dagen door. 36.2-36.5: ouderen zingen gezamenlijk. 36.5: teksten worden wat verder naar moeder toe geschoven. Moeder buigt voorover en gaat luid meezingen. Aan het eind van het nummer vraag iemand buiten beeld: 'wie bent u dan?' Heleen antwoordt vanachter de camera: 'Ik ben haar dochter.'	36.1: Klok '13:29 Maa 6 Apr' staat op zwarte tafel. 36.2: Ouderen (incl. mB) rondom tafel met mappen/bladmuziek voor zich. Groot raam op de achtergrond. 36.3: Drie oudere vrouwen aan tafel, frontaal (beetje zijaanzicht). Dranken (koffie/chocomelk) staan op tafel. Kleurige schilderijen aan de muur op de achtergrond. Vrouw rechts in beeld kijkt niet vrolijk. 36.4: over-the-shoulder shot van ouderen aan tafel. Vrouw op voorgrond draagt een lichtpaarse trui, vrouw aan overkant van de tafel leest de muziektteksten mee op papier op tafel. Hangt een zonnebloemenschilderij achter aan de muur. 36.5: zijaanzicht van mB aan hoofd van de tafel. mB draagt een witte blouse met paars vest, de achtergrond is helemaal wit door de witte muren en witte gordijnen.	36.1: CU 36.2: LS 36.3: LS 36.4: MLS 36.5: MLS	36.1: S 36.2: S 36.3: S 36.4: S 36.5: S	36.1: H 36.2: x 36.3: x 36.4: x 36.5: camera verplaatst	36.1: FI. 36.2: - 36.3: - 36.4: - 36.5: FO.	36.1: SB <i>gezang</i> . 36.2-36.5: DG <i>gezang</i> , nummer: Het hutje bij de zee – Zangeres zonder naam. 'K denk nog dikwijls aan die jaren, vol geluk en zoete vree. 36.5: mB zingt mee: 'hoe verheugd ik steeds ontwaakte, in ons hutje aan de zee'
K37. 01:25:47 1 shot	Humor mB: zakdoek over haar hoofd	37.1: mB zit op de bank (frontaal, gecentreerd), witte muur op de achtergrond. Ze draagt een grijze blouse met patroon en een beige body.	37.1: MCU	37.1: S	37.1: x	37.1: FO.	37.1: <i>Vrolijke gitaarmuziek</i> . Scène eindigt met gelach.

Verklaring Intellectueel Eigendom

De Universiteit Utrecht definieert plagiaat als volgt:

Plagiaat is het overnemen van stukken, gedachten, redeneringen van anderen en deze laten doorgaan voor eigen werk.

De volgende zaken worden in elk geval als plagiaat aangemerkt:

- het knippen en plakken van tekst van digitale bronnen zoals encyclopedieën of digitale tijdschriften zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het knippen en plakken van teksten van het internet zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het overnemen van gedrukt materiaal zoals boeken, tijdschriften of encyclopedieën zonder aanhalingstekens of verwijzing;
- het opnemen van een vertaling van teksten van anderen zonder aanhalingstekens en verwijzing (zogenaamd "vertaalplagiaat");
- het parafraseren van teksten van anderen zonder verwijzing. Een parafraze mag nooit bestaan uit louter vervangen van enkele woorden door synoniemen;
- het overnemen van beeld-, geluids- of testmateriaal van anderen zonder verwijzing en zodoende laten doorgaan voor eigen werk;
- het overnemen van werk van andere studenten en dit laten doorgaan voor eigen werk. Indien dit gebeurt met toestemming van de andere student is de laatste medeplichtig aan plagiaat;
- het indienen van werkstukken die verworven zijn van een commerciële instelling (zoals een internetsite met uittreksels of papers) of die al dan niet tegen betaling door iemand anders zijn geschreven.

Ik heb bovenstaande definitie van plagiaat zorgvuldig gelezen en verklaar hierbij dat ik mij in het aangehechte BA-eindwerkstuk niet schuldig gemaakt heb aan plagiaat.

Tevens verklaar ik dat dit werkstuk niet ingeleverd is/zal worden voor een andere cursus, in de huidige of in aangepaste vorm.

Naam:

Studentnummer:

Plaats:

Datum:

Handtekening: